

บทที่ 4

คุณสมบัติความเป็นมืออาชีพของนักข่าวโทรทัศน์ไทย

ในบทนี้ เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมคุณสมบัติต่างๆ ของความเป็นมืออาชีพของนักข่าวโทรทัศน์ จากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท คือ แหล่งข้อมูลเอกสาร จากการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 และแหล่งข้อมูลบุคคล ที่ได้จากสัมภาษณ์นักสื่อสารมวลชนที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในวงการข่าวโทรทัศน์ โดยข้อมูลทั้งหมดที่ได้มานั้น ผู้วิจัยจะได้นำมาสร้างเป็นเกณฑ์สำหรับใช้ศึกษาภาพสะท้อนความเป็นมืออาชีพในการทำงานของนักข่าวโทรทัศน์ไทยจากผลงานที่ปรากฏ (เทปข่าวโทรทัศน์ที่ถูกผลิตออกอากาศ) ในขั้นต่อไปของการวิจัย ทั้งนี้ จะนำเสนอผลของการรวบรวมข้อมูลจากทั้ง 2 ชั้นตอน ตามลำดับ ดังนี้

1. คุณสมบัติความเป็นมืออาชีพจากการรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร

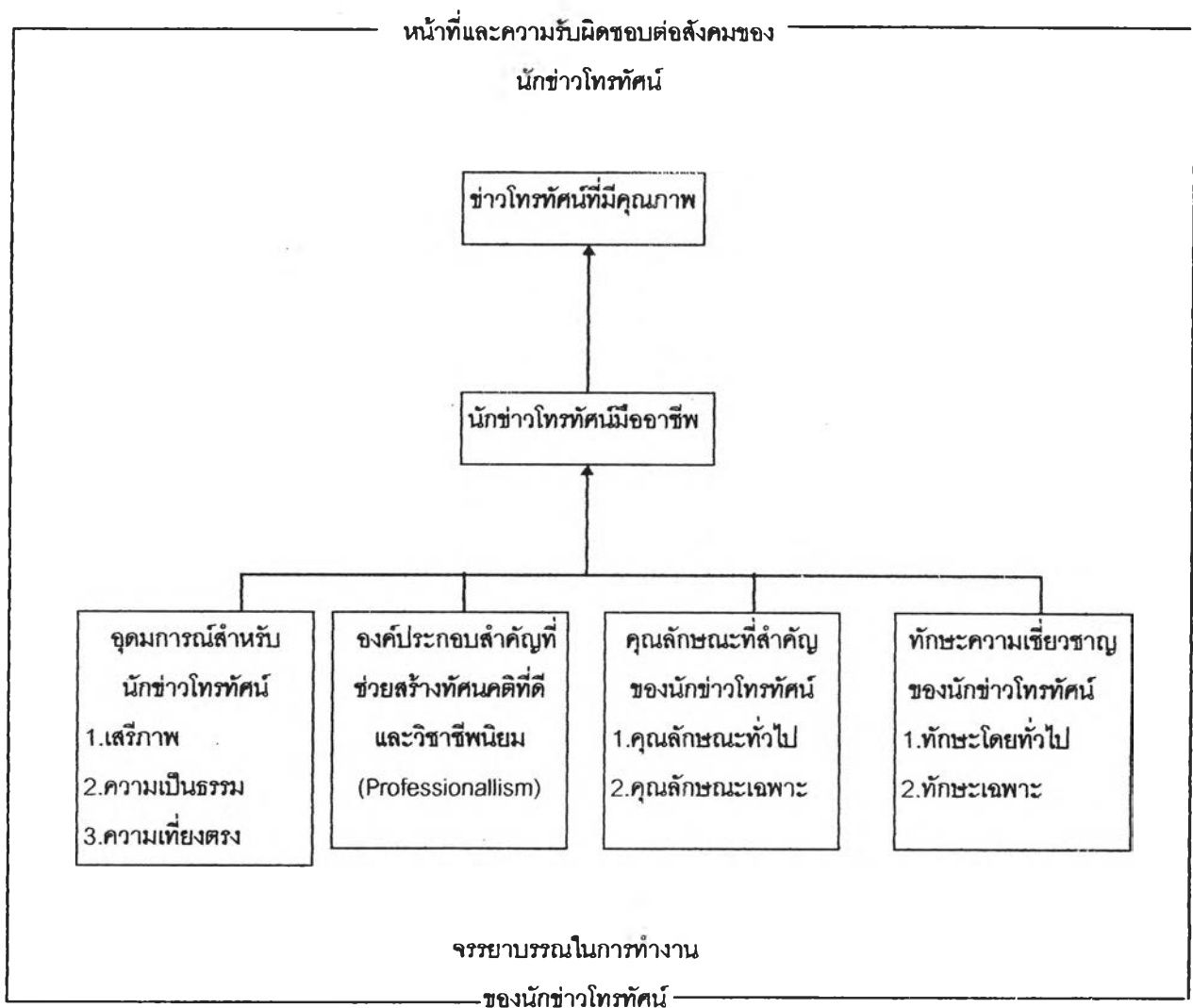
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเป็นมืออาชีพของนักข่าวโทรทัศน์นั้น ประกอบไปด้วยแนวคิดหลักๆ คือ

- 1.แนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสื่อมวลชน
- 2.แนวคิดเรื่องจรรยาบรรณของสื่อมวลชน
- 3.แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพและคุณค่าของข่าว โดยเฉพาะข่าวโทรทัศน์
- 4.แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์ของนักข่าวโทรทัศน์
- 5.แนวคิดเกี่ยวกับวิชาชีพนิยม
- 6.แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่สำคัญของนักข่าวโทรทัศน์
- 7.แนวคิดเกี่ยวกับทักษะความเชี่ยวชาญในการทำงานของนักข่าวโทรทัศน์

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กล่าวถึงทฤษฎีและแนวคิดต่างๆ เหล่านี้โดยละเอียดในบทที่ 2 แล้ว จึงจะไม่ขอนำมาอธิบายซ้ำ แต่จะนำเสนอผลของการศึกษาความเกี่ยวพันของแนวคิดต่างๆ ซึ่งนำไปสู่ภาพที่ชัดเจนขึ้นของคำว่า "นักข่าวโทรทัศน์มืออาชีพ" โดยได้ประมวลออกมาในรูปของกรอบในการศึกษาวิเคราะห์ (Frame of analysis) และนำมาอธิบายได้ในรูปของแผนภาพดังนี้

กรอบในการศึกษาวิเคราะห์(Frame of annalvsis)

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดต่างๆ ทั้งที่เป็นแนวคิดพื้นฐานทางด้านสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะในงานด้านข่าว และแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพของนักข่าวในแง่มุมต่างๆ แล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเหล่านี้มาสร้างเป็นตัวแบบที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์หาคุณสมบัติความเป็นมืออาชีพในนักข่าวโทรทัศน์ของไทย ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 ตัวแบบแสดงแนวการศึกษาวิเคราะห์
ความเป็นมืออาชีพของนักข่าวโทรทัศน์

กรอบการศึกษาวิเคราะห์ข้างต้น เป็นการเชื่อมโยงให้เห็นว่างานข่าวทางโทรทัศน์ที่มีคุณภาพนั้น เกิดจากความสามารถของนักข่าวโทรทัศน์ที่มีความเป็น "มืออาชีพ" โดยการทำงานของนักข่าวจะอยู่ภายใต้ขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของสื่อมวลชนต่อสังคมและจรรยาบรรณที่สื่อมวลชนพึงยึดถือ โดยในส่วนของบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและจรรยาบรรณนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์เพื่อขยายผลไปสู่หน้าที่ความรับผิดชอบและจรรยาบรรณของนักข่าวโทรทัศน์ นอกเหนือจากที่เป็นภาพรวมกว้างๆ ในสื่อมวลชนทุกแขนงขณะเดียวกัน ในประเด็นของ "ข่าวโทรทัศน์ที่มีคุณภาพ" ก็มีความเกี่ยวข้องกับระดับความเป็นมืออาชีพของนักข่าวด้วย เนื่องจากจะเป็นตัวที่แสดงถึงความเป็นมืออาชีพของผู้ผลิตหรือตัวนักข่าวได้

สำหรับจุดหลักของการนำกรอบแนวคิดที่สร้างจากการรวบรวมข้อมูลทางเอกสารคือมุ่งศึกษาถึงคุณสมบัติความเป็นมืออาชีพของนักข่าวโทรทัศน์ไทย โดยจะเห็นได้จากแผนภาพว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการของนักข่าวโทรทัศน์มืออาชีพนั้น คือ

1. คุณสมบัติในการทำงานของนักข่าวโทรทัศน์ ซึ่งมีประเด็นหลักคือ เสรีภาพ ความเป็นธรรมในการนำเสนอ และความเที่ยงตรงถูกต้องของข้อมูล
2. เรื่องทัศนคติในการประกอบอาชีพของนักข่าวโทรทัศน์ โดยอาศัยแนวคิดในเรื่อง "วิชาชีพนิยม" (Professionalism) เป็นหลัก
3. คุณลักษณะต่างๆ ที่เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ของนักข่าวโทรทัศน์มืออาชีพ ทั้งที่เป็นคุณลักษณะกว้างๆ และคุณลักษณะในการทำงานภายใต้ธรรมชาติของสื่อชนิดนี้
4. ศึกษาถึงทักษะความเชี่ยวชาญที่นักข่าวโทรทัศน์พึงมี โดยแยกประเภทเป็นทักษะความเชี่ยวชาญสำหรับนักข่าวโดยทั่วไป และทักษะความเชี่ยวชาญสำหรับเฉพาะในการทำข่าวโทรทัศน์ ซึ่งจะแบ่งทั้ง 2 ประเภทเป็น 2 ขั้นตอนคือ
  - 4.1 ทักษะความเชี่ยวชาญในขั้นตอนของการรวบรวมเสาะหาข้อมูล
  - 4.2 ทักษะความเชี่ยวชาญในขั้นตอนของการนำเสนอเป็นข่าว

ซึ่งจากกรอบแนวคิดที่จะใช้ศึกษาวิเคราะห์ทั้งหมดนี้ จะถูกใช้เป็นแบบในการสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล โดยในที่นี้ คือแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อมูลร่วมกับข้อมูลจากเอกสาร สำหรับนำมาสร้างเป็นเกณฑ์เกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของนักข่าวโทรทัศน์ไทยดังที่กล่าวไว้ต่อไป

2.ความเป็นมืออาชีพอาชีพของนักข่าวโทรทัศน์ในความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

หลังจากที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว พบว่าความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องความเป็นมืออาชีพอาชีพของนักข่าวโทรทัศน์นั้น เป็นไปในแนวทางเดียวกับกรอบแนวคิดที่สร้างขึ้นในขั้นต้น อย่างไรก็ตาม ความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิก็ชี้ให้เห็นลักษณะเฉพาะของความเป็นมืออาชีพอาชีพในบริบทของสังคมไทยด้วย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ประมวลและจะนำเสนอข้อมูลทั้งหมด โดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 ภาพรวมของข่าวโทรทัศน์และนักข่าวโทรทัศน์ไทย นำเสนอเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของนักข่าวโทรทัศน์ไทยและคุณภาพของงานข่าวโทรทัศน์ รวมไปถึงเรื่องของตัวนักข่าวโทรทัศน์ไทยว่าควรจะเป็นอย่างไรด้วย

ช่วงที่ 2 องค์ประกอบของความเป็นมืออาชีพ โดยผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบ 4 ประการ ตามกรอบแนวคิด คือ เรื่องอุดมการณ์ในการทำงานของนักข่าวโทรทัศน์ ทศนคติในการประกอบอาชีพของนักข่าวโทรทัศน์ คุณลักษณะที่สำคัญของนักข่าวโทรทัศน์ และทักษะความเชี่ยวชาญที่นักข่าวโทรทัศน์พึงมี มาเป็นแนวทางในการศึกษา

อย่างไรก็ตาม หลังจากการรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว พบว่าสำหรับในประเทศไทยแล้ว องค์ประกอบในเรื่องคุณลักษณะที่สำคัญและเรื่องทักษะความสามารถที่ในกรอบแนวคิดแยกออกจากกันนั้น มีความเกี่ยวพันอย่างเห็นได้ชัด และถูกกล่าวถึงไปพร้อมๆ กันเสมอ ดังนั้นผู้วิจัยจึงรวมองค์ประกอบในเรื่องคุณลักษณะและองค์ประกอบในเรื่องทักษะความสามารถเข้าด้วยกัน ทำให้การนำเสนอข้อมูลในช่วงที่ 2 นี้ จะประกอบไปด้วยองค์ประกอบของความเป็นมืออาชีพอาชีพใน 3 องค์ประกอบ แทนที่จะเป็น 4 องค์ประกอบ คือ

1. อุดมการณ์ในการทำงานของนักข่าวโทรทัศน์
2. ทศนคติในการประกอบอาชีพของนักข่าวโทรทัศน์
3. คุณลักษณะที่สำคัญและทักษะความเชี่ยวชาญที่นักข่าวโทรทัศน์พึงมี

ทั้งนี้ เพื่อให้ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิมีน้ำหนักมากขึ้น ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดจากเอกสารที่ยังไม่เคยกล่าวไว้ มานำเสนอไว้ร่วมด้วย โดยรายละเอียดทั้งหมดมีดังนี้คือ :

ช่วงที่ 1 ภาพรวมของข่าวโทรทัศน์และนักข่าวโทรทัศน์ไทย

จากการที่ในปัจจุบัน ได้มีกระแสวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของสื่อมวลชนจากหลายฝ่ายอยู่เสมอ โดยเฉพาะการทำงานของนักข่าว คำถามหนึ่งก็คือ นักข่าวมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างไรบ้างต่อสังคม ซึ่งในหลักการหรือทฤษฎีทางสื่อสารมวลชนก็ได้อธิบายเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้เป็นภาพกว้างๆ เช่น หน้าที่ในการให้ข่าวสาร การประสานสัมพันธ์ส่วนต่างๆ ให้แก่สังคม ฯลฯ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิในวงการสื่อสารมวลชนไทยได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ “บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน โดยเฉพาะของนักข่าว” ไว้ในลักษณะที่เป็นแนวทางเดียวกัน คือ โดยพื้นฐาน หน้าที่สำคัญประการแรกของนักข่าว คือ ผู้ที่ทำหน้าที่รวบรวมเรื่องราวสำคัญต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม และนำมาเสนอให้ประชาชนทราบ โดยเรื่องราวเหล่านั้นต้องเกิดประโยชน์แก่ประชาชนมากที่สุด ถ้าบอกให้ประชาชนรับทราบแต่เพียงอย่างเดียว ไม่ถือว่่านักข่าวได้ทำหน้าที่โดนสมบูรณ์

“ประชาชนไทยตอนนี้ มีความอยากรู้ต่อสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ทำไมเขาถึงอยากรู้ ก็เพราะเขาอยากได้ข้อมูลไปใช้ประกอบการดำรงชีวิตในแต่ละวัน เขาจะตัดสินใจทำอะไร ต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารเป็นหลัก คนที่ไม่รู้อะไรเลย จะอยู่ในสังคมลำบาก ตรงนี้สำคัญ และคนที่เป็่นนักข่าว ก็คือคนที่ไปเสาะหารวบรวมข้อมูลจากที่ต่างๆ มาจัดระเบียบและใช้สื่อ ไม่ว่าจะเป็่นหนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่จัดระเบียบแล้วแก่ประชาชน ซึ่งๆ ข้อมูลที่ประชาชนได้รับต้องเอาไปใช้ได้ในทางใดทางหนึ่งด้วย”

(พิชัย วาสนาสง ,สัมภาษณ์ 16 ธันวาคม 2540)

“สื่อมวลชนคือผู้ที่มีความปรารถนาดีต่อคนในสังคม อยากให้คนในสังคมได้รู้ในสิ่งต่างๆ ที่มีคุณค่า เพราะผู้คนที่ไม่รู้อะไรเลย จะมีแต่ความหวาดกลัว ความหวาดกลัว สิ่งที่จะช่วยลดความหวาดกลัวความหวาดกลัวได้ก็คือความเชื่อมั่น ซึ่งความเชื่อมั่นเกิดจากการรู้เท่าทันในสิ่งรอบตัว เขาจะออกจากบ้านได้ด้วยความมั่นใจมากขึ้น ถ้ามีข้อมูลอยู่กับตัว รู้ว่าวันนี้ค่ารถเมล์ยังเท่าเดิมหรือเพิ่มขึ้น ค่าน้ำมันก็บาทแล้ว ไฟไหม้ที่ไหน ควรไปทางอื่นดีหรือไม่ นักข่าวจึงมีหน้าที่ต้องสร้างความมั่นใจให้แก่ประชาชนด้วย “ข่าว” ที่เปรียบเหมือนเป็นเรือรบที่แล่นคุ้มกันเคียงข้าง และสร้างความอุ่นใจให้แก่เรือที่มุ่งหน้าออกสู่ทะเล”

(ดร.สรรพสิทธิ์ วิจารณ์ ,สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2540)

ทั้งนี้ ข่าวโทรทัศน์ได้ก้าวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของผู้คนจำนวนมาก และมีความสำคัญไม่น้อยกว่าสื่อแขนงอื่นๆ โดยสื่อโทรทัศน์นั้น เป็นสื่อที่มีลักษณะเฉพาะตัว อาทิ มีความสามารถนำเสนอได้ทั้งภาพและเสียง มีความรวดเร็วและครอบคลุมอาณาเขตได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งจากลักษณะเฉพาะตัวนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า ได้ทำให้นักข่าวโทรทัศน์มีบทบาทหน้าที่ ที่นอกเหนือไปจากหน้าที่โดยรวมดังเช่นนักข่าวในสื่ออื่นๆ ก็คือ ใช้ภาพและเสียงที่ปรากฏในข่าวโทรทัศน์ลดระยะห่างระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคมลงให้มากที่สุด เพราะประชาชนจะเชื่อในภาพและเสียงที่เห็นและได้ยิน ทำให้รู้สึกว่าคุณเองเข้าไปมีส่วนร่วมับเหตุการณ์อย่างใกล้ชิด

“ในสมัยเริ่มแรก ผมพยายามนำโทรทัศน์เข้ามาในเมืองไทย ก็เพราะผมเชื่อว่าสิ่งนี้จะป็นทั้ง “บุญพิทย์ และ”ตาพิทย์” ให้แก่คนไทยทั่วประเทศ ไ้บุญพิทย์ ตาพิทย์นี้แหละ ที่ทำให้คนไทยได้เห็นสิ่งที่เขาไม่เคยเห็น ไปพร้อมๆ กับได้ยินได้ฟังเรื่องราวต่างๆ ด้รับทราบเหตุการณ์ต่างๆ เหมือนกับได้ประสบกับตัวเอง โดยเฉพาะกับข่าว”

ผมเชื่อเสมอว่า โทรทัศน์คือสื่อที่ดีที่สุด เพราะยืนยันถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจริงๆ ได้ทั้งภาพและเสียง มันช่วยลดช่องว่างหรือความห่างของผู้คนลงได้ สมัยก่อนมีโทรทัศน์ ไม่มีใครเคยเห็นในหลวง ไม่มีใครเคยเห็นพระราชกรณียกิจของพระองค์อย่างจริงๆ จังๆ อย่างมากก็เห็นแค่ในภาพถ่าย หรือฟังเขาเล่าจากวิทยุ แต่โทรทัศน์ทำให้คนเห็นทุกอริยาบท ทุกการเคลื่อนไหวของในหลวง เกิดความรู้สึกว่าในหลวงอยู่ใกล้ๆ เรา ”

“ตอนช่วยกันทำสถานีโทรทัศน์แห่งแรกในประเทศ ผมแบ่งข่าวโทรทัศน์เป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายข่าวและการประกาศ และฝ่ายช่างภาพและแสง เพราะผมเชื่อว่าทั้งภาพและเสียงมีความสำคัญเท่าๆ กัน คนข่าวโทรทัศน์ต้องทำหน้าที่เสนอทั้งสองอย่างนี้ให้ดีที่สุด ให้ยึดไว้เสมอว่าข่าวโทรทัศน์คือกระจกที่สะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้น แต่โทรทัศน์ไม่เหมือนกระจกตรงที่ กระจกให้เห็นขวาเป็นซ้าย ให้เห็นซ้ายเป็นขวา หรือให้ภาพที่บิดๆ เบี้ยวๆ แต่ข่าวโทรทัศน์คือภาพและเสียงของความเป็นจริง ไม่ผิดเพี้ยน”

(ดร.สรรพรสศิริ วิริยะศิริ ,สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2540)

ขณะเดียวกัน ความได้เปรียบในเรื่องความเร็วในการนำเสนอของข่าวโทรทัศน์นั้น ส่งผลให้ข่าวโทรทัศน์มีหน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ต้องเป็นแหล่งข้อมูลเบื้องต้นที่ดี สำหรับประชาชน

“ตอนนี้ ถ้ามีข่าวด่วน ข่าวสด ความคับหน้าอะไรต่างๆ คนไม่ได้รู้จากหนังสือพิมพ์ แต่รู้จากวิทยุ รู้จากโทรทัศน์ วิทยุได้เปรียบตรงที่เอาไปฟังตรงไหนก็ได้ แต่จุดเด่นที่ทำให้คนเลือกโทรทัศน์ คือโทรทัศน์มันให้ความรู้สึกที่ “สด” กว่า ภาพข่าวมันทำให้รู้สึกว่าเกิดขึ้นจริงๆ มันน่าตื่นเต้น ถ้าคนมีโอกาส คนจะเลือกดูข่าวโทรทัศน์ก่อน”

(ยุพา เทียรฤกษ์ ,สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

“...ดูตอนคุณบรรหารประกาศลาออกจากตำแหน่งนายกฯ หรือตอนที่คุณเสนาะ (เทียนทอง) ยืนยันว่าพรรคกรรมวิธียังรวมกันเหมือนเดิม แต่ก็จ้วงจุ่มไปจับมือ ไปยืนยิ้มกับประชาธิปไตยแล้ว ข่าวโทรทัศน์มันทำให้เราเห็นสถานการณ์มันพลิกไปพลิกมาตลอด มันสนองคนดูได้ทันที เพราะเขาได้เห็นเหตุการณ์กันต่อหน้าต่อหน้า”

(พิชัย วาสนาส่ง ,สัมภาษณ์ 16 ธันวาคม 2540)

กล่าวได้ว่า บทบาทหน้าที่ในลักษณะนี้ของข่าวโทรทัศน์เป็นการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในฐานะ “สื่อร้อน” ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดนั่นเอง ข่าวโทรทัศน์จึงต้องเป็นสื่อที่รายงานประเด็นสำคัญของเรื่องราวให้กระชับแต่ได้ใจความ บอกถึงจุดที่น่าสนใจในข่าวนั้นๆ เพื่อให้ผู้ชมนำไปเป็นแนวทางในการหารายละเอียดเพิ่มเติมต่อไป จากสื่ออื่น เช่น หนังสือพิมพ์

ทั้งนี้ จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลในประเด็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของนักข่าวดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ นั้น ก็เพื่อเชื่อมโยงให้เห็นว่า ประเด็นดังกล่าวเป็นพื้นฐานหรือเป็นจุดสำคัญที่ใช้กำหนดทิศทางในการทำงานของสื่อมวลชน ซึ่งจะมีการปรับเปลี่ยนไปตามธรรมชาติของสื่อเหล่านั้นๆ และสื่อมวลชนที่ตระหนักหรือเข้าใจในบทบาทหน้าที่ โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ที่สื่อของตนมีแตกต่างไปจากสื่ออื่นๆ ก็จะสามารถทำงานได้อย่างมีคุณภาพ และแสดงถึงความเป็นมืออาชีพได้ชัดเจนกว่าสื่อมวลชนที่ขาดความเข้าใจตรงนี้

สำหรับประเด็นต่อมาที่ได้ศึกษาควบคู่ไปพร้อมกับเรื่องบทบาทหน้าที่ ก็คือเรื่อง “คุณภาพของข่าว” เพราะเป็นตัวชี้ว่านักข่าวได้ปฏิบัติงานตามครรลองของบทบาทหน้าที่ต่างๆ ได้ดีเพียงใด โดยในการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ “ข่าวโทรทัศน์ที่มีคุณภาพ” พบว่านอกจากจะประเมินว่าข่าวโทรทัศน์ที่มีคุณภาพตามหลักพื้นฐาน ดังที่เคยมีการสรุปไว้ในการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง ข่าวโทรทัศน์ที่มีคุณค่าถูกใจประชาชน (อ้างแล้ว หน้า 15) เช่น จะต้องเป็นข่าวที่มีความสำคัญต่อชีวิตของประชาชนเช่นเดียวกับสื่ออื่นๆ มีการเสนอข่าวอย่างสมดุล ไม่ลำเอียง หรือข่าวโทรทัศน์ที่ดีจะต้องเป็นข่าวที่เข้าใจง่ายและชัดเจนเพราะมีข้อจำกัดในเรื่องเวลา ฯลฯ ยังมีลักษณะของควมมีคุณภาพของข่าวโทรทัศน์ที่สำคัญ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมไว้ก็คือ

1. ข่าวโทรทัศน์ที่ดีต้องไม่ละเลยในการใช้ภาพและเสียง ยิ่งข่าวนั้นใช้ภาพและเสียงได้อย่างมีคุณภาพมากเท่าไร ข่าวที่ปรากฏย่อมมีความสมบูรณ์มากขึ้นเท่านั้น

“...ข่าวโทรทัศน์คือการนำเสนอข่าวในรูปลักษณะของภาพและเสียง ข่าวโทรทัศน์ที่ดี นอกจากเนื้อหาจะต้องดีแล้ว ต้องรู้จักหาภาพกับเสียงมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มาใช้ผสมผสานเพื่อสร้างความน่าสนใจให้ข่าว สรุปง่ายๆ ว่าข่าวโทรทัศน์จะละเลยเรื่องภาพและเสียงไปไม่ได้เลย ข่าวโทรทัศน์ที่ไม่ให้ความสนใจกับสองประการนี้ มันก็ไม่ต่างอะไรจากไปตัดหนังสือพิมพ์มาอ่านให้คนฟัง”

(ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล, สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2540)

2. ข่าวโทรทัศน์ที่มีคุณภาพคือข่าวที่มีประเด็นหรือเนื้อหาของข่าวที่มีความโดดเด่น มีข้อมูลที่ใหม่และน่าสนใจ และที่สำคัญที่สุด ข่าวโทรทัศน์จะต้องมีความหลากหลาย ไม่ควรจะพิจารณากันอยู่เพียงข่าวไม่กี่ประเภท เช่น ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ หรือข่าวในกระแสเท่านั้น ข่าวอื่น ๆ เช่น ข่าวเกษตร ข่าววิทยาศาสตร์ ก็มีคุณค่าและพัฒนาให้มีคุณภาพได้เช่นกัน ประเด็นนี้ สรุปได้ว่าความหลากหลาย เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพของข่าวโทรทัศน์

“.....อยากเห็นนะ อยากเห็นข่าวสายอื่นๆ ได้รับความสนใจมากกว่านี้ ข่าวที่ดีไม่จำเป็นว่าต้องเป็นข่าวของคนใหญ่คนโต เป็นเรื่องการเมืองเรื่องเศรษฐกิจเท่านั้น ข่าวอีกหลายแง่มุมก็มีความสำคัญ มีประโยชน์ต่อผู้ชมได้ คือหนังสือพิมพ์จะมีหน้าข่าวหลายประเภทกว่า เพราะเนื้อที่การนำเสนอมันมีเยอะ แต่ไม่ใช่โทรทัศน์จะทำได้ โอเค. หลาย

ช่องก็มีข่าวเกษตรกร ข่าวสิ่งแวดล้อม ข่าวคุณภาพชีวิต แต่มีเวลาให้แทรกตัวอยู่คนละนิด
ละหน่อย เทียบกับข่าวนักการเมืองออกมาพูดอะไรก็ไม่รู้แล้วมันต่างกันมาก ที่ถูก คนดู
ควรจะได้อะไรอื่นๆ ที่สำคัญเท่ากันทุกด้าน ได้ดูนักการเมืองพูดเฉพาะที่มันมีประโยชน์
จริงๆ แล้วก็ได้อะไรที่จะช่วยสร้างประโยชน์ต่อชีวิตในด้านอื่นด้วย

(ปิยนาด วรศิริ ,สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

“.....สิ่งที่ข่าวโทรทัศน์ยังขาดไปตอนนี้ คือความรอบด้าน สิ่งที่ถูกยกมาอ้างก็คือ
ข้อจำกัดของเวลา กับความต้องการของคนดู ซึ่งมันไม่จริงเลย ทุกวันนี้ ข่าวที่ถูกนำเสนอ
ในช่วงชั่วโมงครึ่ง หลายข่าวไม่มีความจำเป็น แหล่งข่าวไม่ได้พูดอะไรใหม่ๆ หรือไม่ก็ใช้ทีวี
ไว้ดำเนินข่าวกันเท่านั้น ซึ่งข่าวพวกนี้จะมาโยนว่าคนดูต้องการไม่ได้ หน้าที่ของเราคือ ทำ
ข่าวที่ดีให้คนดู และข่าวที่ดีมี อีกตั้งร้อยแปดเรื่อง ต้องจัดสรรเวลาให้ดี อย่างข่าวคุณภาพ
ชีวิตไม่ได้มีความสำคัญน้อยไปกว่าข่าวการเมืองเลย ทำไมต้องให้เวลาข่าวการเมืองเกือบ
ชั่วโมง ข่าวคุณภาพชีวิตไม่ถึงห้านาที ซึ่งจะมาอ้างว่าประชาชนชอบข่าวประเภทใด
ประเภทหนึ่งแล้วเราต้องสนองไม่ได้ มันอยู่ที่เราหยิบยื่นอะไรให้ประชาชนมากกว่า”

(ยุพา เพ็ชรฤทธิ์ ,สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

ซึ่งความหลากหลายนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิยังเพิ่มเติมด้วยว่า นอกจากจะหมายถึงความ
หลากหลายของประเภทข่าวแล้ว ยังหมายถึงความหลากหลายของเนื้อหาหรือประเด็นใน
ข่าวหนึ่งๆ เนื่องจากข่าวโทรทัศน์ในปัจจุบัน นำเสนอในแง่มุมเดียว เพราะแหล่งข่าวแหล่ง
ข้อมูลมีแหล่งเดียวเหมือนกันทุกสถานี หรือเสนอกันแต่แง่มุมเก่าๆ ที่ไม่ความคืบหน้า
ความแตกต่าง จึงควรมีการทำข่าวในแง่มุมอื่น มีแหล่งข่าวอื่น หรือหยิบยกประเด็นอื่นที่
น่าสนใจมาวิเคราะห์เจาะลึก เพื่อนำมาใช้เชื่อมโยงกับเรื่องที่ทุกคนรู้แล้วต่อไป

“.....ข่าวถ้าเปรียบเป็นอาหารก็ต้องเป็นอาหารที่อร่อยและมีประโยชน์ คำว่า
อร่อยไม่ได้หมายถึงเสริมสร้างอะไรที่ไม่ใช่ความจริงหรือใส่สิ่งที่มุ่งให้สนุกสนานนะ อร่อย
ในที่นี้คือไม่จำเจซ้ำซาก หรือบอกแต่อะไรที่คนเขารู้กันแล้วอยู่นั้นแหละ ข่าวที่ดีคือข่าวที่มี
อะไรเด่นกว่าเขา เสนอสิ่งที่คนดูนึกไม่ถึง เช่น ทำข่าวการปฏิสังขรณ์พระที่นั่งจักรีมหา
ปราสาท แล้วมัวมานั่งเล่าประวัติความเป็นมา หรือบอกแต่ว่าจะซ่อมเมื่อไร มันก็พื้นๆ
ข่าวที่ดีก็คือไปสืบไปค้นหา เช่นว่าตัวพระที่นั่งใช้ปูนขาวผสมน้ำอ้อยมาฉาบไว้ เป็น
ภูมิปัญญาไทยที่ใช้ได้มาตลอด พอจะปฏิสังขรณ์คราวนี้ จะนำกลับมาใช้ใหม่ หรือจะใช้

แต่เทคโนโลยีสมัยใหม่ ไปขอความเห็นผู้เชี่ยวชาญสถาบันวิทยากรไทย ไปตามกรมศิลปฯ มันก็ได้ประเด็นใหม่ๆ มาให้คุณ คุณก็จะรู้กว้างขึ้น”

(ดร.สรรพสิริ วิจารณ์ ,สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2540)

“.....ชาวโทรทัศน์บ้านเรา มักจะมองข้ามมิติอื่นๆ ของข่าวไป ตามข่าวก็ตามอยู่ เรื่องเดียว วน ไม่ขยายไปจุดอื่นๆ กลัวว่าจะทำนอกเหนือคำสั่ง ซึ่งมันไม่ใช่ เราใช้คำสั่ง จากหัวหน้า จากบก.เป็นไกด์ แล้วก็ซดลึกลงไปหรือขยายออกไป คุณไปถามข้าราชการ ระดับสูงว่ายินดีลดเงินเดือนตัวเองไหม แหงล่ะ ใครจะพูดว่าไม่ยอม สถานการณ์มันบีบ มันตีกรอบไว้แล้วให้บอกว่ายอม เสนอข่าวแต่ว่าข้าราชการบอกว่ายินดีลดเงินเดือนตัวเอง คนดูหัวเราะตาย ชาวที่ดีคือเสนอต่อว่าที่ยอมให้ลด ก็เพราะพวกนี้ ส่วนใหญ่มีปัจจัยหนุน หรือมีPower อื่นๆ มากน้อยแค่ไหน หรือคนที่มีภาระยอมให้ลดให้ตัดแล้ว ปรับตัวกันยังไง ยังมีสถิติ มีตัวเลขอัตราเงินเดือน เงินอุดหนุนอื่นๆ มาเทียบมาอ้าง มันก็จะเป็นข่าวที่มีแง่มุม ไม่ทื่อ คุณดูแล้วมีประโยชน์”

(ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ,สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2540)

จากผลการรวบรวมข้อมูลที่กล่าวมาทั้งหมด ก็เพื่อให้เห็นภาพรวมเกี่ยวกับชาวโทรทัศน์ โดยเฉพาะชาวโทรทัศน์ที่ดีว่าเป็นอย่างไร เพราะการพิจารณาคุณภาพของข่าวดังที่กล่าวมา นำไปสู่การใช้พิจารณาคุณภาพของตัวนักข่าวโทรทัศน์ได้ สำหรับภาพรวมของนักข่าวโทรทัศน์นั้น จากการศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าข้อดีของนักข่าวโทรทัศน์ไทยในปัจจุบัน คือ

1. นักข่าวโทรทัศน์ขาดพื้นฐานความรู้ที่ดีพอ โดยเฉพาะพื้นฐานความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ในการทำงาน

“.....นักข่าวโทรทัศน์หลายคนเข้าใจว่าชาวโทรทัศน์ทำงานง่ายกว่าหนังสือพิมพ์ ไม่ต้องเขียนข่าวให้มีรายละเอียดนัก ไม่ต้องหาอะไรเพิ่มเติม เนื้อหาก็คือไปเอามาจากสัมภาษณ์ ซึ่งก็ไม่ได้มีความรู้มากมายนักในเรื่องที่สัมภาษณ์ ก็อาจมีอยู่บ้างแต่รู้ไม่มากรู้ไม่จริง บางเรื่องที่เป็นพื้นฐานง่ายๆ นักข่าวก็มารู้ตอนที่แหล่งข่าวบอกนั่นแหละ พอไปทำข่าวมันก็เลยอึลล่อกอเหลือ่ ถามไม่ดี ถามเรื่องไม่น่าถาม จริงๆ แล้ว นักข่าวที่ดีไม่ว่าในสื่อไหนๆ ต้องมีภูมิแน่น รู้ให้กว้างรู้ให้มาก ความรู้พวกนี้มันช่วยได้เยอะ ไม่ว่าคุณจะทำข่าวด้วยวิธีไหนๆ มันช่วยคุณได้ ”

(พิชัย วาสนาส่ง ,สัมภาษณ์ 16 ธันวาคม 2540)

“คุณผู้ชายเจ้าฟ้าหญิงเพชรรัตน์ฯ หรือเปล่า เขาปล่อยออกมาได้ยังไง ไปบอกว่า เจ้าฟ้าหญิงเพชรรัตน์อภิเษกสมรสกับมด ปิ่น มาลากุล ณ อยุธยา ทั้งๆ ที่พระองค์ท่านไม่เคยอภิเษกสมรสกับใครเลย มันเห็นกันจะจะว่าคนหาข้อมูลไม่มีความรู้ คนเขียนข่าว คนตรวจข่าวก็ไม่มีความรู้ คนอ่านข่าวก็ไม่มีความรู้ มันต้องรู้ คุณเป็นนักข่าว คุณต้องรู้ในสิ่งที่คุณเสนอออกไปว่ามันถูกต้องแล้วหรือยัง ผมคงว่าได้ไม่เต็มปากเต็มคำ ถ้าผิดในเรื่องยากๆ เรื่องสูตรสมการพีสิกส์หลายชั้น เรื่องศัพท์เทคนิค แต่เรื่องนี้มันต้องรู้ คุณจะบอกว่าคุณไม่รู้ไม่ได้ คนเอาข้อมูลมาเขียน คนเอาข่าวมาอ่าน จะมาแก้ตัวว่าไม่เกี่ยว เขาส่งอะไรมาให้ ก็เขียน ก็อ่านไปอย่างนั้น นั่นเป็นข้อแก้ตัวที่น่าเกลียดมากถ้าคุณทำงานอยู่ตรงจุดนี้”

(ดร.สรรพสิริ วิจารณ์ ,สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2540)

2. นักข่าวโทรทัศน์ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติของสื่อโทรทัศน์ได้

“.....คนที่เข้ามาประกอบอาชีพนักข่าว โดยทั่วไป ก็มีทั้งดีบ้าง ไม่ดีบ้าง ผมว่ามันอยู่ที่การปรับตัวให้เข้ากับสื่อของนักข่าวเป็นสำคัญ นักข่าวโทรทัศน์ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสื่อโทรทัศน์ได้ เป็นนักข่าวธรรมดาๆ ถ้าไม่มีช่างภาพถือกล้องเดินตามหลังก็ไม่ต่างจากนักข่าวอื่นๆ เพราะข่าวที่เสนอออกมาก็เหมือนเอาข่าวหนังสือพิมพ์มาอ่านให้คนฟัง สบายกว่าหนังสือพิมพ์อีก เพราะไม่ต้องกลับไปถอดเทป เรียบเรียงคำพูดของแหล่งข่าว เอาคำพูดมาตัดเป็นท่อน เอาไปออกเป็นข่าวได้ตั้ง 3 - 4 ข่าว แถมนางที่ถือไม้ออกพวงนี้ได้อีก ทำข่าวโทรทัศน์อย่างนั้นมันก็ง่าย แต่มันแสดงถึงความไม่มีคุณภาพของตัวเอง คุณต้องทำข่าวโทรทัศน์ให้เป็นข่าวโทรทัศน์

(ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ,สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2540)

จะเห็นได้ว่า ผลการศึกษาในส่วนของภาพรวมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของนักข่าวโทรทัศน์ เรื่องของคุณภาพของข่าว ตลอดจนสิ่งที่นักข่าวโทรทัศน์ในปัจจุบันขาดหายไปนั้น ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนานักข่าวโทรทัศน์ให้มีความเป็นมืออาชีพมากขึ้น รวมไปถึงเป็นแนวทางสำหรับผู้วิจัยใช้พิจารณาในเรื่ององค์ประกอบต่างๆ ของ"ความเป็นมืออาชีพของนักข่าวโทรทัศน์" ในช่วงที่ 2 ต่อไป

ช่วงที่ 2 องค์ประกอบของความเป็นมืออาชีพ 4 ประการตามกรอบแนวคิด

โดยในช่วงที่ 2 นี้ ได้แยกประเภทขององค์ประกอบที่เกี่ยวข้องเป็น 4 ประเภท และศึกษาได้ดังนี้:

1. อุดมการณ์ในการทำงานของนักข่าวโทรทัศน์

เมื่อกล่าวถึงนักข่าวมืออาชีพ สิ่งที่คนส่วนใหญ่นึกถึงก็คือ นักข่าวที่ยึดมั่นใน "อุดมการณ์" ขณะเดียวกันสื่อมวลชนหรือนักข่าวในทุกๆ สื่อก็ปลุกฝังในเรื่องของอุดมการณ์กันมานาน อย่างไรก็ตาม นักข่าวแต่ละคนก็ให้ความหมายหรือให้คำอธิบายแตกต่างกันไป ทั้งนี้ จากการกำหนดกรอบในการศึกษาวิเคราะห์โดยอาศัยการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 สามารถประมวลได้ว่าอุดมการณ์ที่นักข่าวไม่ว่าในสื่อใดๆ ต้องยึดถือจะประกอบไปด้วย (David Keith Cohler, 1994)

1. ความมีเสรีภาพ(Freedom)
2. ความเป็นธรรม (Faimess)
3. ความเที่ยงตรง (Accurate)

โดยอุดมการณ์ทั้ง 3 ประการข้างต้น เป็นอุดมการณ์ในภาพรวมของสื่อมวลชนทุกแขนงดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลเอกสารเพิ่มเติม เพื่อศึกษาความสอดคล้องกับงานข่าวโทรทัศน์ และพบว่า อุดมการณ์หรือจุดยืนทั้ง 3 ข้อข้างต้นนี้ เป็นสิ่งสำคัญที่นักข่าวโทรทัศน์ต้องยึดถือเช่นกัน

อาทิ Tom mintier ผู้สื่อข่าวและหัวหน้าสำนักข่าวCNN ประจำประเทศไทย กล่าว ว่า สิ่งที่ทำให้CNNประสบความสำเร็จเช่นทุกวันนี้ ก็เพราะCNNปลุกฝังให้นักข่าวทุกคนทำข่าวอย่างเป็นกลาง เที่ยงตรง ทันเวลา และพึ่งพาได้ (สัมภาษณ์ในนิตยสารGM ฉบับที่202 เดือนกันยายน 2540) หรือคอลัมนิสต์เจ้าของนามปากกาแดงโกเมน ได้เขียนไว้ในนิตยสารอาทิตย์รายสัปดาห์ ซึ่งเป็นนิตยสารที่เรียกร้องให้สื่อมวลชนพัฒนาความเป็นมืออาชีพไว้ว่า นักข่าวโทรทัศน์ที่เป็นมืออาชีพนั้น ต้องเป็นกลางและเป็นธรรม รายงานข่าวอย่างถูกต้อง รวดเร็ว ไม่หวือหวา ไม่เอากระแสที่ถูกปลุกปั่นขึ้นมาเป็นจุดขาย ไม่เอาข่าวลือมาเล่น ข่าวคือข่าว นักข่าว ผู้ประกาศข่าวมีหน้าที่รายงานข่าว ไม่ใช่ใส่ความชอบ

หรือไม่ชอบส่วนตัวเข้าไป ถ้าจะทำอย่างนั้นต้องอยู่ในรายการวิเคราะห์เจาะลึกที่เป็น "ความคิดเห็น" จะนำมาปะปนกันไม่ได้ เพราะสื่อโทรทัศน์มีอิทธิพลสูงมากต่อผู้รับข่าว (อาทิตยรัยส์ปดาร์, ฉบับที่ 1064 วันที่ 31 ตุลาคม - 6 พฤศจิกายน 2540)

นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่า นอกจากอุดมการณ์หลักๆ ทั้ง 3 ประการแล้ว เรื่อง "ความรวดเร็วในการนำเสนอ" (To be First) ยังถูกกล่าวถึงไว้ด้วย ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาในประเด็นนี้ร่วมด้วย ซึ่งผลการรวบรวมข้อมูลในเรื่องอุดมการณ์ที่นักข่าวจะต้องยึดถือทั้งหมดนั้น มีรายละเอียดแยกย่อยลงไปดังนี้ คือ

1. ความรักในเสรีภาพ จากงานวิจัยของสุนันทา เคาไวชกุล (2539) ได้ศึกษาพบว่า สื่อมวลชนในระดับบริหารในฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทยนั้น ต่างคาดหวังในเรื่องความมีเสรีภาพ โดยเรียกร้องให้ทางรัฐบาลไม่เข้ามาแทรกแซงการเสนอข่าวของทางสถานี ขณะเดียวกันก็กระตุ้นเตือนและเรียกร้องให้นักข่าวโทรทัศน์ยึดมั่นในจุดยืนนี้ ไม่ยอมถูกครอบงำจากทางการเมือง หรือด้วยผลประโยชน์ใดๆ ขณะที่คุณพิชย วาสนาส่ง ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ก่อนที่นักข่าวจะเรียกร้องเสรีภาพจากใคร นักข่าวต้องรู้ก่อนว่าเสรีภาพที่นักข่าวยึดถืออยู่นั้นคืออะไร และต้องให้มันอย่างมีวิจารณญาณ

".....เป็นนักข่าวที่ดี คือต้องรู้ตัวมีอิสระที่จะเสนอในสิ่งที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่ใช่มีอิสระที่จะเสนออะไรก็ได้ บางเรื่องเป็นเรื่องส่วนตัวที่ไม่มีประโยชน์กับใครเลย จะเสนอทำไม บางเรื่อง เขาไม่เปิดเผยแล้วไปแคะไ้ จนเกิดโทษกับใครสักคนหนึ่ง ก็ไม่ควรทำ อย่างสมัยประธานาธิบดีไอเซนฮาวของสหรัฐฯ นักข่าวไปพูดมาว่าภริยาแกติดเหล้าถามจริงๆ ที่อ้างว่าต้องให้ประชาชนรู้เพราะประธานาธิบดีเป็นบุคคลสาธารณะ มันเกี่ยวกันตรงไหน ภริยาแกติดเหล้า จะไปเกี่ยวกับนโยบายของแกหรือเปล่า ทำให้แกดำเนินนโยบายผิดพลาดหรือ แต่อย่างกรณีวอเตอร์เกต ที่ประธานาธิบดีนิกสันอยู่เบื้องหลังการดักฟังฝ่ายตรงข้าม อันนี้มันเป็นเรื่องละเมิดสิทธิ มันผิดเห็นๆ ปล่อยไว้ไม่ได้ ยิ่งเป็นผู้นำประเทศทำแบบนี้ ยิ่งปล่อยไว้ไม่ได้ นักข่าวต้องทำข่าวเรื่องนี้ ต้องบอกให้ประชาชนรู้ ถึงเป็นประธานาธิบดีก็อย่าไปยอม ตรงนี้สำคัญ เราเป็นนักข่าว เราต้องไตร่ตรองแยกแยะให้ได้ว่าควรใช้เสรีภาพอย่างไร"

(พิชย วาสนาส่ง, สัมภาษณ์ 16 ธันวาคม 2540)

อย่างไรก็ตาม ประเด็นปัญหาในเรื่องเสรีภาพของสื่อมวลชนในประเทศไทย โดยเฉพาะนักข่าวโทรทัศน์นั้น ประเด็นสำคัญคือเรื่องการถูกควบคุมจากส่วนที่มีผลต่อนักข่าวโดยตรง เช่น จากรัฐบาลที่สามารถกดดันผ่านมายังผู้บริหารสถานี จากนโยบายของทางสถานีเอง หรือจากอิทธิพลครอบงำของผลประโยชน์ทางธุรกิจที่สถานีจะได้รับ บ่อยครั้งที่ตัวนักข่าวถูก "ขอร้อง" จากผู้ใหญ่ไม่ให้เสนอข่าวบางข่าว ซึ่งขัดแย้งกับความตั้งใจของนักข่าว แต่ถ้าขัดขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อตัวนักข่าว จุดนี้ผู้ทรงคุณวุฒิต่างให้ความเห็นไปในทางเดียวกันคือ ถ้าเป็นเรื่องที่ไม่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวมมากนัก นักข่าวที่ดีต้องไม่ละความตั้งใจ ให้พยายามเลี่ยงไปเสนอในมุมที่ประนีประนอมมากขึ้น โดยทิ้งข้อคิดให้ประชาชนได้พิจารณาต่อเอง ส่วนข่าวที่มีสำคัญต่อความอยู่รอดของชาติบ้านเมือง หรือเป็นเรื่องที่ผิดศีลธรรม แต่มีการควบคุมไม่ให้เสนอ ไม่ว่าจะจากฝ่ายใดก็ตาม นักข่าวจะยอมไม่ได้

“.....ในยุคของผม “คมทางการเมือง” เป็นสิ่งที่ทีมแห่งสื่อมวลชนตลอดมา ถามผมว่าผมต่อสู้อย่างไร ผมต่อสู้อย่างไร แต่อย่างไรก็ตาม บางเรื่องผมก็ยอม ถ้ามันไม่เดือดร้อนประชาชน แต่จะไม่ให้ผมเสนอเรื่องที่ไม่ดีไม่ได้ ผมถือว่านี่เป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่ง คือเรามีหน้าที่ ความรับผิดชอบของการเป็นนักข่าว เราต้องบอกให้คนรู้ว่าอะไรดี อะไรเป็นโทษ ต้องกล้าในสิ่งที่ถูกต้อง และกล้าปฏิเสธสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ฉะนั้น ถ้าจะประนีประนอม ก็ต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วน แต่อย่าให้เส้นของความถูกต้อง อย่าเส้นของเกียรติและศักดิ์ศรีของนักข่าว”

(ดร.สรรพสิริ วิรัชศิริ, สัมภาษณ์ 24 ธันวาคม 2540)

“.....นักข่าวอย่าตะพืดตะพืออ้างเรื่องเสรีภาพ แต่ใคร่ตรองให้รอบคอบว่าข่าวที่ถูกควบคุมไม่ให้ออกนั้น มันสำคัญ มันจำเป็น มันคือความเป็นความตายของชาติบ้านเมืองแค่ไหน ถ้าใช่ เราอย่าไปยอม จะถูกบีบบังคับอย่าไปยอม เป็นหัวหน้าเรา ก็ยอมไม่ได้ แต่ที่นี้หลาย ๆ เรื่องที่เราห้ามมา แต่เราอยากจะทำออก บางทีมันก็ไม่ใช่ว่าเรื่องใหญ่ เราขอให้หัวหน้าเขาบ้าง เราลองพยายามเสนอความจริงแบบบัวไม่ให้ช้ำน้ำไม่ให้ขุ่น โทษดาวนให้เบาลง ให้เขามาอธิบายในมุมของเขาด้วย”

(พิชัย วาสนาสง, สัมภาษณ์ 16 ธันวาคม 2540)

“.....คนทำงานในอาชีพต่างๆ ในโลกนี้เกือบทั้งหมดต้องมีสังกัด สื่อก็ต้องมีสังกัด จะสังกัดรัฐบาล สังกัดบริษัทมหาชน มันก็เหมือนๆ กัน หนังสือพิมพ์บอกว่ามีเสรีภาพมากกว่าทีวี มันก็มากกว่าในแง่เสรีภาพจากทางการเมือง ไทยรัฐค่าเขาได้ทั้งประเทศแต่ค่าปะ

ได้ไหม คือที่พูดนี้ อยากจะอธิบายว่าที่ไหนในโลกมันก็มีการครอบงำแฝงมาทั้งนั้น นักข่าวต้องรักในเสรีภาพ อยากจะบอกให้คนรู้ในข่าวสารที่มีประโยชน์ อันนี้เป็นพื้นฐาน แต่เมื่ออยู่ในโลกของการทำงานจริงๆ นักข่าวอาจต้องยอมรับว่า มันคงยากที่จะมีเสรีภาพได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ เป็นว่าถ้ามันขัดกับศีลธรรม มันเลวร้ายมาก หรือประชาชนลำบากแน่ๆ ถ้าเรื่องนี้ไม่ถูกเปิดเผยออกไป เราต้องเสนอ แล้วเป็นยังไงเป็นกัน ออกก็คือออก เดี๋ยวก็คือเดี๋ย
(ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ,สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2540)

".... ใครคุมอำนาจคุมสื่อไว้ ก็มักจะเข้ามาบิดเบือนการใช้สื่อ เข้ามาสั่งว่าไอ้โน้ ออกได้ ไอ้โน้ห้ามออก มันคือความจริง และทุกประเทศก็มี แต่มันก็ต่างกันไปตามบริบทของแต่ละประเทศ บางประเทศทหารคุม บางประเทศนักการเมืองข้าราชการ บางประเทศก็นักธุรกิจหรือนายทุน สื่อมวลชนก็พยายามดิ้นกันมาตลอดให้ถูกครอบงำน้อยที่สุด อย่างโทรทัศน์เมืองไทย ตอนนี้อยู่ขึ้นแยะนะ อย่างช่อง 3 หรือ ITV ก็เสนอข่าวได้อิสระขึ้น แต่อีกหลายช่องก็ถูกกอดอยู่ แต่ไม่ว่าสถานี่จะเป็นอย่างไร สำคัญอยู่ที่ตัวนักข่าว ต้องมีสำนึกในเรื่องการไม่ยอมถูกครอบงำ ทำงานให้ดีที่สุด ไม่ว่าในข่าวใดๆ แล้วถ้าแน่ใจว่าข่าวนั้นมันดีต่อส่วนรวมแต่ถูกห้าม ต้องหาทางให้ออกให้ถึงที่สุด ซึ่งถ้ามันไม่สำเร็จ มันก็เป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของเราแล้ว รั้งมันให้ได้ แล้วลองใหม่ เอาประสบการณ์มาสอน ขออย่างเดียว อย่ายอมแพ้โดยยังไม่ได้สู้"

(ยุพา เพ็ชรฤทธิ์ ,สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

จากการศึกษายังพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความสำคัญในเรื่องการใช้เสรีภาพในการนำเสนอภาพข่าวโทรทัศน์ โดยเฉพาะการนำเสนอภาพที่สยดสยองหรือน่าหวาดเสียว โดยชี้ว่า นักข่าวมักจะอ้างการเสนอเพื่อสร้างความสะเทือนใจ และเกิดเป็นอุทธาหรณ์ให้ระมัดระวังตัวมากขึ้น ทั้งนี้ในความเป็นจริง การใช้ภาพข่าวโทรทัศน์เพื่อสร้างความสะเทือนใจนั้น มีเทคนิควิธีอีกมากมายที่นำมาใช้ได้ โดยไม่จำเป็นต้องเน้นความน่ากลัวหรือความรุนแรง ซึ่งขึ้นอยู่กับนักข่าวหรือช่างภาพว่ามีความสามารถในการใช้ภาพสื่อสารกับคนดูมากน้อยเพียงใด

"ใช้เพื่อเตือนใจคนดูได้ แต่ใช้อย่างมีความคิดมีความรับผิดชอบ ภาพที่ให้เห็นศพให้เห็นเลือดท่วมจอมันมากเกินไป บางทีแค่ถ่ายบรรยากาศ ถ่ายสภาพที่เกิดเหตุก็สื่ออะไรได้แล้ว คุณทำข่าวรถชน คุณจับภาพที่ความเสียหายของรถ เห็นมันยุบเข้าไปทั้งคัน เห็น

เสไฟฟ้ามันหักลงมาทับรถ คนดูก็รู้สึกแล้วว่ามันน่ากลัว ไม่ต้องไปเอาภาพคนแขนขาดขาขาดมาให้ดูหรอก”

(ยุพา เพ็ชรฤทธิ์ ,สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

“ต้องใช้วิจารณ์ญาณและความพอดี ภาพการสูญเสียสร้างความสะเทือนใจได้ แต่ถ้ามากเกินไปมันน่ากลัว สะเทือนใจกับน่ากลัวมันต่างกันนะ และมันก็อยู่ที่นักข่าวนั้นล่ะว่าแบ่งเป็นไหม ตอนนี้นั้นที่มันน่ากลัวมากกว่า คือจะรู้สึกว่าถ้าเสนอข่าวที่มีภาพโหดๆ ได้ จะแสดงว่านักข่าวมีความสามารถ มันไม่ใช่ นักข่าวที่มีความสามารถคือนักข่าวที่ใช้ภาพสื่อความรู้สึกอย่างไม่โจ่งแจ้ง ให้เห็นพ่อแม่ผู้เสียชีวิตร้องไห้เสียใจตอนมาดูศพลูกชายได้ แต่ไม่ต้องเอากล้องไปจับใกล้ๆ ขนาดต้องเห็นเขาน้ำตาน้ำตาไหล พูดไม่เป็นภาษาหรอก”

(ปิยนดา วรศิริ ,สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

2. ความเป็นธรรมและความเป็นกลาง ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2537) กล่าวถึงสิ่งที่เป็นอุดมการณ์พื้นฐานที่นักข่าวทุกคนต้องมี คือ ความเป็นธรรม ในการนำเสนอข่าว คือต้องนำเสนอข้อมูลจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง โดยต้องแยกให้ออกว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ตีมีประโยชน์สิ่งใดไม่ถูกต้องและชี้ให้ประชาชนทราบ ขณะที่ สุนันทา เคาไวกุล (2539) ได้ยกประเด็นเรื่องความเป็นภววิสัย (Objectivity) ขึ้นมาอธิบายว่าเป็นพื้นฐานของการทำข่าวอย่างเป็นธรรมและเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงคุณภาพของข่าวด้วย ซึ่งความเป็นภววิสัยนี้หมายถึงการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ลำเอียง เป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ไม่ทำข่าวในลักษณะอัตวิสัย (Subjectivity) ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานโดยมองจากอารมณ์ความรู้สึก ความชอบหรือไม่ชอบของนักข่าวเป็นที่ตั้ง ทั้งนี้ในส่วนของการศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้รับความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นนี้คือ

“...มันไม่ผิดหรอกนะที่นักข่าวจะมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มันเป็นเรื่องชาติของมนุษย์ แต่ความรู้สึกนี้ต้องเก็บไว้ภายใน และนำเสนอข่าวของทุกฝ่าย ส่วนใครจะคิดยังไง มันไม่ใช่หน้าที่เราไปตัดสิน จะเอาตัวเราเองไปเป็นมาตรวัดไม่ได้เด็ดขาด ตรงนี้คือเราต้องเป็นกลางในการทำงาน ส่วนที่ถามว่าความเป็นธรรมล่ะ มันต่างกันไหม คือ...เราให้โอกาสทุกฝ่ายอธิบาย คือให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย แล้วเราก็เสนออย่างเป็นกลาง คือไม่เข้าข้างฝ่ายไหน ให้คนตัดสินเอง”

(ดร.สรรพสิริ วิจารณ์ ,สัมภาษณ์ 24 ธันวาคม 2540)

“ในอังกฤษ BBC มีปรัชญาว่า ฆาตคดียกกับพระราชาก็เหมือนกัน นักข่าวต้องทำข่าวอย่างไม่มีอารมณ์ความรู้สึกร่วมไปกับข่าว คือเสนอแต่ความจริงออกไป จะชอบไม่ชอบ ดีใจเสียใจ จะแสดงให้เห็นไม่ได้ นั่นคือความเป็นกลาง ที่นี้ที่ถกเถียงกันว่า นักข่าวเป็นกลางไม่ได้ ต้องอยู่ข้างที่ถูกเสนอนั้น ใครเป็นฝ่ายถูก ใครตัดสิน การกล่าวหาเกิดขึ้นเสมอ จนกระทั่งผลลัพธ์หรือความจริงปรากฏว่าใครถูกใครผิด เราถึงจะรู้ว่าใครดีใครชั่ว ซึ่งก่อนที่จะรู้ความจริงเราต้องให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายอย่างที่คุณถามเรื่องความเป็นธรรมนั้นแหละ แต่หลายเรื่องก็สรุปไม่ได้ว่าถูกร้อยเปอร์เซ็นต์ ผิดร้อยเปอร์เซ็นต์ เราต้องเป็นกลางด้วยการไม่ไปตัดสินเขา และที่สำคัญต้องไม่แสดงอาการลึงโลดเมื่อฝ่ายที่เราไม่ชอบเป็นฝ่ายเสีย อย่างนั้นน่าเกลียดมาก

(พิชัย วาสนาส่ง, สัมภาษณ์ 16 ธันวาคม 2540)

“อธิบายยากนะว่าความเป็นกลางจริงๆ มันอยู่ตรงไหน คือถ้าจะเอาความเป็นกลางชนิดที่ เรียกว่าตรงดิ่งเลย มันก็อุดมคติ ไม่ใช่มันไม่มีนะ แต่มันยากที่จะยืนอยู่ตรงนั้น เขาถึงคิดคำว่าความเป็นธรรมขึ้นมาไง เพราะมันเข้าใจง่ายกว่า อธิบายได้ง่ายกว่า คือต้องให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายก่อน คือให้โอกาสกับทุกฝ่าย และก็เป็นที่ธรรมในแง่การสนับสนุนสิ่งที่เป็นประโยชน์กับส่วนรวมให้มากที่สุด สิ่งที่เป็นโทษก็แก้ไข ที่นี้จะอยู่ตรงกลางกันได้แค่ไหนก็อยู่ที่ตัวบุคคลแล้ว แต่อย่างบังคับคนอ่านคนดูคนฟังก็แล้วกันว่าต้องคิดเหมือนฉันต้องเชื่อเหมือนฉัน ต้องเกลียดคนที่ฉันเกลียด อย่างนี้มันทั้งไม่เป็นธรรมและไม่เป็นกลาง”

(ปิยนดา วรศิริ, สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

“ความเป็นกลางมันมีแน่นอนครับ ไม่ใช่ตัวคุณต้องเป็นกลาง ตัวคุณจะเข้าข้างฝ่ายใดก็ได้ นั่นมันเรื่องปกติ แต่ “เนื้อหา” ของข่าวที่คุณทำต่างหากที่ต้องเป็นกลาง คุณต้องเอาข้อมูลของทุกฝ่ายมาวางให้คนดูเห็น ให้คนดูตัดสินอย่างเท่าๆ กัน อย่าบอกว่าใครดีกว่าใคร ใครถูกใครผิด คุณต้องแยกตัวคุณเองออกมาจากข่าวให้ได้ ส่วนสังคมจะตัดสินอย่างไรเป็นอีกเรื่อง ตรงนี้คุณต้องใช้ความคิดและความเป็นธรรมในจิตใจคุณมากำหนดว่าจะเสนออย่างไร แต่ที่พูดเลยว่าต่อไปนี่เราจะเป็กลางไม่ได้แล้ว เราจะอยู่ข้างประชาชน มันไม่ถูก สื่อมวลชนต้องทำเพื่อทุกคน ไม่มีวันหยุดที่ประชาชนจะชอบหรือเกลียดอะไรเหมือนกันหมด คุณต้องให้ประชาชนมองเห็นทุกแง่ทุกมุม ”

(ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2540)

ทั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิยังชี้ให้เห็นในส่วนของภาพข่าวด้วย (News Picture) ด้วย เพราะข่าวโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อที่มีจุดเด่นในเรื่องของการใช้ภาพที่สามารถสื่ออะไรให้แก่ผู้ชมได้ไม่น้อย ผู้ทรงคุณวุฒิได้กล่าวว่า นักข่าวโทรทัศน์จะต้องมีความเป็นธรรมและความเป็นกลางในการใช้ภาพนำเสนอข่าว กล่าวคือ นักข่าวโทรทัศน์และช่างภาพจะต้องไม่ใช่ภาพสร้างคามนิยมหรือความเกลียดชังให้เกิดกับบุคคล หรือเรื่องราวใดๆ ด้วยใจลำเอียง

“ คุณไปถ่ายนักการเมืองคนหนึ่งกำลังให้สัมภาษณ์อย่างดุเดือด แล้วก็เลือกเฉพาะช่วงที่แกกำลังโกรธ หน้าตาถมึงทิ้ง พูดน้ำลายกระเด็น จมูกบานกะโล่ คนดูเห็นแล้วก็รู้สึกไม่ดีกับนักการเมืองคนนี้แล้ว คือถ้าแกให้สัมภาษณ์ที่ไหนที่ไหน ก็แสดงท่าทีอย่างนี้ มันก็คือตัวแกจริงๆ เราเสนอไปก็คือความจริง ไม่ได้ปั้นแต่งขึ้น แต่ถ้าแกมีช่วงที่ดูเหมือนคนปกติทั่วไปเขาพูดกัน ก็ต้องให้คนดูเห็นช่วงนั้นของแกด้วย ไม่ใช่เจาะจงเอาแต่ภาพ หรือสัมภาษณ์แกตอนแกโกรธอยู่นั้น คือข่าวโทรทัศน์ต้องใช้ภาพสื่อความหมายด้วย แต่ก็อย่าใช้ภาพ “ใช้ตาพิพย์” อย่างผิดๆ หรือทำลายใครสักคน ”

(ดร.สรรพสิริ วิรยศิริ ,สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2540)

จะเห็นได้ว่า เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิพูดถึงเรื่อง “ความเป็นกลาง” ของนักข่าว ก็มักจะคาบเกี่ยวอยู่กับคำว่า “ความเป็นธรรม” ด้วยเสมอ แสดงให้เห็นว่าคำสองคำนี้มีความเกี่ยวข้องกันอยู่ และแยกจากกันลำบาก โดยเฉพาะประมวลออกมาในขั้นต้น พบว่าสิ่งที่นักข่าวมืออาชีพต้องยึดถือก็คือ ทำข่าวและนำเสนอข่าวอย่างสมดุลง ซึ่งเป็นการนำเสนออย่างเป็นกลาง โดยไม่ใส่ความรู้สึกของตนเองเข้าไปเพื่อชี้นำคนดู ไม่แสดงตนว่าอยู่ข้างไหนหรือพยายามดึงคนดูมาเป็นพวก ไม่ตัดสินว่าฝ่ายใดถูกหรือผิด เว้นแต่เป็นเรื่องที่ขัดกับกฎหมายหรือศีลธรรมอย่างเห็นได้ชัด และต้องยึดหลักความเป็นธรรมควบคู่ไปด้วย คือหากมีการกล่าวหาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเกิดขึ้น ต้องให้โอกาสฝ่ายนั้นในการอธิบายในส่วนของเขา และต้องยืนหยัดอยู่บนความถูกต้องทางศีลธรรมและประโยชน์ของส่วนรวม

อย่างไรก็ตาม จากข้อคิดเห็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านอธิบายเกี่ยวกับความเป็นกลางและความเป็นธรรม ซึ่งผู้วิจัยประมวลไว้ข้างต้นนั้น ยังมีลักษณะที่ไม่ชัดเจนอยู่ โดยเฉพาะในแง่ “การไม่เข้าข้างฝ่ายใดเลย ให้โอกาสกับทุกฝ่ายเหมือนกันหมด” กับ “สนับสนุนสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด” ดังกรณีหนึ่งที่ถูกนำมาถกเถียงกันเสมอในวงกว้าง คือกรณีที่มีสื่อมวลชนหลายแห่งพุ่งเป้าโจมตีรัฐบาลของพลเอกชวลิต

ยงใจยุทธ์ ว่าเป็นต้นเหตุที่ทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงปี 2540 - 2541 เข้าสู่ภาวะวิกฤติ ประเด็นนี้นำไปสู่ข้อถกเถียงที่ว่า สื่อมวลชนทำตัว “ไม่เป็นกลาง” คือสรุปว่า พลเอกชวลิตและคณะรัฐบาลเป็นผู้ “ผิด” ข้อมูลที่นำเสนอออกมาเป็นข้อมูลในแง่ลบหรือเป็นผลเสียต่อพลเอกชวลิตแต่เพียงอย่างเดียว ขณะที่ฝ่ายสื่อมวลชนที่ถูกโจมตีและผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย อธิบายว่า เหตุการณ์ทุกอย่างดำเนินมาถึงจุดที่สรุปได้ว่าความผิดพลาดทั้งหมดอยู่บนความไม่โปร่งใสในการทำงานและการขาดวิสัยทัศน์ในการแก้ปัญหา ของนายยกและคณะรัฐบาล ดังนั้นเพื่อ “ประโยชน์ของสังคมส่วนรวม” จำเป็นต้องนำเสนอความเป็นจริงเหล่านี้แก่ประชาชน

ตรงจุดนี้ หากนำประเด็นเกี่ยวกับอุดมการณ์ในแง่เสรีภาพเสรีภาพที่กล่าวมาแล้วในข้างต้นมาพิจารณาควบคู่ กล่าวคือ นักข่าวมืออาชีพจะยึดมั่นในอุดมการณ์ความรักในเสรีภาพ โดยมี “ระดับของวิจารณ์ญาณ” ในเรื่องความเข้าใจในขอบเขตและการใช้การใช้เสรีภาพได้ในระดับที่สูงกว่านักข่าวทั่วไป ซึ่งเชื่อมโยงมาสู่เรื่องความเป็นกลาง ความเป็นธรรมด้วย คือ นักข่าวมืออาชีพจะต้องวางตัวเป็นกลางอยู่เสมอ โดยใช้ “วิจารณ์ญาณ” ในการนำเสนอข่าวให้เป็นธรรมกับทุกฝ่าย ที่สำคัญที่สุด คือไม่ขัดกับหลักศีลธรรมและจรรยาบรรณของสื่อมวลชน

นอกจากนี้ ประเด็นในเรื่องความเป็นธรรมและเป็นกลางยังเกี่ยวเนื่องไปถึงประเด็นต่อไปขององค์ประกอบในเรื่องอุดมการณ์ที่นักข่าวมืออาชีพพึงยึดถือ นั่นคือ เรื่อง “ความถูกต้องเที่ยงตรงของข้อมูล” ซึ่งข่าวที่มีความถูกต้องเที่ยงตรงของข้อมูล คือรายงานไปตาม “ความเป็นจริงของเหตุการณ์” หรือมี “ความเป็นภววิสัย” ดังที่กล่าวไว้ในตอนต้นของแ่งมุนนี่นั่นเอง

สำหรับเรื่องความถูกต้องเที่ยงตรงของข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒินั้น จะได้กล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

3. ความเที่ยงตรงถูกต้องในการนำเสนอข้อมูล สำหรับนักข่าวที่ดีแล้ว ไม่ว่าจะอยู่ในสื่อใดๆ การยึดมั่นในหลักความเที่ยงตรงเป็นอีกหนึ่งในสิ่งที่นักข่าวต้องยึดถือปฏิบัติ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2537) ชี้ถึงเรื่องความเที่ยงตรงในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารว่า คือต้องถูกต้อง ไม่บิดเบือนไปจากความเป็นจริง ข้อมูลข่าวสารที่มาจากสื่อมวลชนต้องเป็นข้อมูลที่มีหลักฐานยืนยันได้ ขณะที่ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิก็

กล่าวถึงเรื่องนี้ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะกับข่าวโทรทัศน์ นักข่าวจะมองข้ามความเที่ยงตรงถูกต้องของข่าวไปไม่ได้ เพราะสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่นำเสนอได้รวดเร็วมาก โอกาสที่คนดูจะย้อนมาพิจารณาโดยละเอียดเป็นไปไม่ได้ยาก

“...นักข่าวส่วนใหญ่มักจะเสียนิสัย คือพอมีกระแสข่าวลือออกมา ก็ชอบเอามาทำเป็นข่าว คือมันง่าย มันก็เอาข่าวลือนั้นแหละไปตามคนโน้นคนนี้ เปิดประเด็นกันขึ้นมา ไม่ได้ไปตรวจสอบว่ามีมูลแค่ไหน ลือกันจนเป็นเรื่อง ทุกๆ เรื่องที่นักข่าวนำเสนอ นักข่าวต้องตรวจสอบให้แน่ ถ้าเป็นเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น ก็ต้องไปดูให้เห็นกับตา หรืออย่างน้อยก็ต้องหาพยานมายืนยันถึงสิ่งที่เกิดขึ้นให้ได้ ถ้าไม่แน่ใจ ก็ต้องบอกว่ายังไม่ยืนยัน เพราะถ้าเสนอไปโดยไม่ได้ตรวจสอบความถูกต้อง อาจจะเป็นผลเสียกับใครสักคนได้”

(พิชัย วาสนาสง ,สัมภาษณ์ 16 ธันวาคม 2540)

“นักข่าวที่ดี หัวหน้าข่าวที่ดี หรือแม้กระทั่งคนเขียนข่าว คนอ่านข่าวจะต้องรับผิดชอบเรื่องความถูกต้องของข่าวร่วมกัน คนข่าวทุกคนเหมือนคนที่ไปหาอาหาร ปิ้งอาหารให้คนอื่นกิน อะไรที่มันแปลกปลอมเข้ามาเราต้องรู้ก่อนที่จะเอาไปเสิร์ฟ อย่างความผิดพลาดของข่าวเจ้าฟ้าหญิงเพชรรัตน์ฯ (อ้างแล้วหน้า48) แสดงความไม่รู้และไม่ใส่ใจที่จะตรวจสอบข้อมูลเลย ข่าวของพระบรมวงศานุวงศ์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ทุกคนรู้กันอยู่ ยังทำออกมาผิดขนาดนี้ แล้วข่าวเรื่องอื่นๆ จะไปเหลืออะไร ไม่ได้นะ ไม่ว่าข่าวอะไรต้องนำเสนอให้ถูกต้อง”

(ดร.สรรพสิริ วิรยศิริ ,สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2540)

ทั้งนี้ หลักการหนึ่งที่นักข่าวยึดถือปฏิบัติ คือ “เรื่องความรวดเร็วในการนำเสนอ” โดยพบว่าในวงการข่าวโทรทัศน์ในประเทศไทย อิทธิพลของผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นตัวกำหนดให้มีการแข่งขันระหว่างทุกสถานีโทรทัศน์ จุดนี้ นักข่าวมักจะยึดหลัก “ความรวดเร็ว” หรือ “ต้องมาที่หนึ่งเสมอ” ซึ่งหลายครั้งทำให้ข่าวที่นำเสนอขาดความเที่ยงตรงหรือถูกต้องไป เพราะกลัวว่าถ้ามีวไปตรวจสอบข้อมูลหรือหาอย่างอื่นเพิ่ม ข่าวก็จะ“เนา”ไป จุดนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่า ระหว่างความถูกต้องเที่ยงตรงกับความรวดเร็วแล้ว ความเที่ยงตรงถูกต้องมีความสำคัญมากกว่า คือถ้าเร็วและถูกต้อง ถือว่าเป็นความล้มเหลวของข่าวนั้นๆ เพราะหลายเรื่องถ้าประชาชนปรารถนาที่จะได้รับทราบให้เร็วที่สุด เช่น เรื่องทางเศรษฐกิจ การเงิน ฯลฯ แต่เมื่อเกิดความไม่แน่ใจในข้อมูล ต้องชะลอการนำเสนอไว้ ตรวจสอบให้แน่ใจแล้วจึงเสนอไป แต่หากนำเสนอข่าวที่ไม่ถูกต้องออกไป

แล้ว นักข่าวที่ดีต้องรับว่าผิดและรีบเสนอข่าวแก้ไข หรือรายงานสิ่งที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนโดยเร็ว

“ ....ถ้าอ้างว่าต้องแข่งขันกัน ก็หมายความว่าจะต้องมีคนแพ้คนชนะ ถ้าทุกช่องเอาแต่เร็วเหมือนกันหมด ก็จะได้ข่าวดีนั้นๆ เหมือนกันหมด ที่นี้ทุกช่องก็ขึ้นชื่อว่าไม่มีใครแพ้ไม่มีใครชนะแล้วใช่ไหม เพราะทำงานออกมาในมาตรฐานเดียวกันหมด แต่สำหรับผมแล้วนะ ฝ่ายที่แพ้ก็คือใครก็ตามที่ทำงานแบบลึกลับแต่ว่าเร็วเข้าไว้ ความเที่ยงตรงถูกต้องมาทีหลัง เพราะพอทำข่าวที่ข้อมูลไม่ถูกต้องออกไปนานเข้าคนดูก็เบื่อไปเอง ฉะนั้นข่าวดีหรือไม่ดีไม่ได้อยู่ที่เร็วกว่าใครแต่เพียงอย่างเดียว ”

(ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2540)

“ระหว่างเร็วกับถูก เราต้องเลือกถูกไว้ก่อน แต่มันกลับกันอย่างที่คุณบอก คือตอนนี้เร็วไว้ก่อน ไซ่ ข่าวต้องเสนอจับใจทันที ยิ่งข่าวที่วิสัยต้องเร็วใหญ่ ขึ้นออกข่าวว่าหนังสือพิมพ์ก็แยแล้ว แต่จะพูดถึงเรื่องความเร็วอย่างเดียวไม่ได้ นักข่าวก็จะเน้นส่งข่าวให้เร็วอย่างเดียวไม่ได้ ถ้านักข่าวช่องอื่นได้ข่าวมาแล้ววิ่งไปส่งข่าวพร้อมๆ กัน ออกอากาศช้าเร็วกว่ากันห้านาทีสิบนาที ปรากฏว่าข่าวผิดเหมือนกันหมด มีแต่เราสะดุดใจตรงไหนแล้วกลับไปเช็ค ออกข่าวว่าเขาสิบนาทีแต่ถูกต้องครบถ้วน อย่างนี้มันดีก็ว่ามาก ”

(ปิยนาด วรศิริ ,สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

“ ....ต้องยอมรับว่านักข่าวถูกสอนให้เร็วไว้ก่อนกันมานานแล้ว ข่าวถ้าออกช้า มันก็ดูไม่ดี ออกข่าวเน้นเร็วได้ ถ้าคุณแน่ใจว่ามันถูก ข่าวสั้นๆ มันไม่ยากหรอก ยิ่งข่าวจ่อไมค์ยิ่งง่ายใหญ่ ถามเสร็จตอน 11 โมงครึ่ง ก็ส่งไปตัดเอาที่เขาพูดมันๆ มาออกชักราที่ตอนเที่ยง มันก็เร็วมันก็ทำได้ โอกาสผิดมันน้อย เพราะคุณเอาที่เขาพูดอย่างเดียว แต่ว่ามันไม่ต้องใช้ความสามารถอะไรเท่าไร ที่ต้องให้ความสำคัญกับความถูกต้องของข้อมูลมากกว่าจะเน้นเร็วอย่างเดียว คือข่าวแบบวิเคราะห์เจาะลึก มีข้อมูลหลายทาง ข่าวแบบนี้เป็นประโยชน์ต่อคนดู จึงต้องระวังเรื่องความถูกต้องให้มากไว้ ซึ่งนักข่าวที่ภูมิแน่น และทำงานอย่างเป็นระบบจะทำข่าวได้เร็วและถูกไปพร้อมๆ กันได้ แต่ยังไม่มนุษย์ปุถุชนมันผิดได้เสมอ ถ้าเราว่าซัวร์แต่มันดันพลาดก็ต้องยอมรับผิด ต้องแก้ไขให้ถูกต้อง ”

(ยุพา เพ็ชรฤทธิ์ ,สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

2.ทัศนคติในการประกอบอาชีพของนักข่าวโทรทัศน์หรือวิชาชีพนิยม

การที่นักข่าวพยายามปฏิบัติหน้าที่โดยยึดอุดมการณ์เป็นสิ่งสำคัญ รวมไปถึงความพยายามปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานในด้านต่างๆ นั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากความปรารถนาที่จะให้อาชีพและงานของพวกเขาเป็นที่ยอมรับเป็นที่ชื่นชมของสังคม โดยความปรารถนานี้ มีสาเหตุพื้นฐานมาจากการเห็นคุณค่าหรือมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพนักข่าวหรือเรียกว่า "วิชาชีพนิยม" ด้วยส่วนหนึ่ง ดังนั้น ถ้าทำให้นักข่าวมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพได้มากเท่าไร โอกาสที่นักข่าวจะมุ่งพัฒนาตนเองและผลงานให้มีคุณภาพย่อมมีมากขึ้นเท่านั้น

ทั้งนี้ การที่บุคคลจะรักและเห็นคุณค่าในอาชีพของตน หรือเรียกโดยรวมว่ามีความเป็น "วิชาชีพนิยม" ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาตนเองจนกลายเป็นนักข่าวที่เป็นมืออาชีพได้นั้น มักจะมีจุดเริ่มต้นมาจากแรงจูงใจหรือความตั้งใจเริ่มแรกในการเข้ามาประกอบอาชีพ โดยในปัจจุบัน มีแรงจูงใจหรือสาเหตุที่ทำให้คนคนหนึ่งตัดสินใจมาทำงานเป็นนักข่าวมีหลายประการ เช่น คิดเอาดีทางนี้ หาประสบการณ์หรือกรุยทางสู่งานอื่น ทำเล่นสนุกๆ ฯลฯ ซึ่งแรงจูงใจเหล่านั้น จะนำไปสู่การเห็นคุณค่าหรือทัศนคติที่ดีต่ออาชีพนักข่าวไปในลักษณะที่แตกต่างกันไป โดยเฉพาะในวงการข่าวโทรทัศน์ นักข่าวโทรทัศน์ส่วนหนึ่งเข้ามาสู่วงการนี้ เพราะมองว่ามีโอกาส "แจ้งเกิด" หรือเป็นผู้มีชื่อเสียง ดังเช่นที่นักข่าวโทรทัศน์รุ่นพี่หลายคนได้รับ รวมไปถึงเป็นโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่งานอื่นๆ ในวงการโทรทัศน์ เช่น เป็นพิธีกร ดารา หรือออกไปสู่งานสายอื่น

ซึ่งทัศนคติในลักษณะนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิมองว่าจะทำให้ความใส่ใจในงานของนักข่าวที่มีทัศนคติดังกล่าวลดน้อยลงหรือไปเน้นในเรื่องอื่นแทน เช่น มุ่งขายรูปร่างหน้าตามากกว่าคุณภาพของข่าว ไม่กระตือรือร้น ขาดความรู้ในการทำงาน รอแต่โอกาส ทำให้ยากต่อการพัฒนาให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงยังส่งผลให้การเข้าออกจากงานในฝ่ายข่าวโทรทัศน์เกิดขึ้นบ่อยๆ โดยเฉพาะนักข่าวโทรทัศน์ที่ผ่านการทำงานมาจนมีเริ่มมีชื่อเสียง จะถูกชักชวนหรือมีงานใหม่มาให้เลือกมากที่สุด ซึ่งนักข่าวที่มีชื่อเสียงเหล่านี้มักจะเป็นนักข่าวที่สั่งสมประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการทำข่าวโทรทัศน์มาจนถึงระดับที่ดีแล้ว ทำให้ในสายงานข่าวโทรทัศน์เหลือบุคคลากรที่มีความสามารถน้อยลง และต้องเริ่มฝึกฝนนักข่าวรุ่นใหม่อายุเสมอ

“คุณเข้ามาตรงนี้ก็ถือเป็นโอกาสสร้างชื่อก็ได้ แต่มันเป็นดาบสองคม เพราะงานข่าวโทรทัศน์มันจะพิสูจน์ว่าคุณทำได้ คุณไม่มีน้ำยาเลยก็ได้ จะดังหรือจะดับพอกัน ที่นี้ถ้าคุณมาตราบานต่ำ ไม่เตรียมพร้อมเข้ามาเป็นนักข่าว แต่จะเข้ามาเป็นอย่างอื่น ไม่ปรับตัวให้เข้ากับสื่อโทรทัศน์ เพื่อเจ้อไปว่าจะเด่นจะดังอย่างเดียว สุดท้ายผลงานของคุณมันก็ฟ้อง มันไม่ใช่ข่าวที่ดี แต่มันเป็นงานประชาสัมพันธ์ตัวเอง คนดูเขารู้ เขาไม่โง่ มันเหมือนคุณหลอกเขา คนดูอยากดูงานของมืออาชีพ ที่หวังจะดังก็ดับไปโดยปริยาย ผมกลัวว่านักข่าวที่ออกทีวีทุกวันนี้จะเป็นแบบนั้น แนวโน้มมันมีให้เห็น นักข่าวที่วัดตอนนี้ ไม้มีความหมายกับคนดูเลย ผ่านมาแล้วก็ผ่านไป ตลอดสิบปีผมเห็นมาเป็นอย่างนี้ โฉลให้เขาเห็นอยู่ 5-6 เดือน จากนั้นก็สาบสูญไปหายไป”

(ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล, สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2540)

“พูดตรงๆ ว่านักข่าวที่วิสัยอาจารย์สมเกียรติ อ่อนวิมล จะดังมาก ใครๆ ก็รู้จัก ที่นี้คนก็อยากเป็นบ้าง แห่เข้ามากันใหญ่ แต่คนที่อยู่ตรงนั้นจริงๆ จะรู้ว่าความดังมันเป็นผลพลอยได้ที่เกิดขึ้นจากการทำงานหนัก ความเอาใจใส่ อยากทำผลงานให้ดีที่สุด แล้วมันก็ส่งผลกระทบยาว อย่างที่ออกจากวงการนี้มานานมากแล้ว แต่คนก็ยังรู้จักพื้นฐานนักข่าวอยู่ แต่เด็กรุ่นใหม่ที่ใช้ความอยากดังเป็นฐานในการทำงาน มันจะส่งผลเสียมาก เขาจะไม่เตรียมตัวมาเป็นนักข่าว แต่เตรียมตัวมาเป็นดารา ไม้มีความรู้เรื่องข่าวเลย ยิ่งอยู่ในเมืองไทยโอกาสมันได้มาง่าย ๆ คู่แข่งมีไม่กีราย ถ้าสวยหน่อย ฉลาดฉานหน่อยก็ดังได้ แต่ข้างในมันเปราะบางกลวง”

(ยุพา เพ็ชรฤทธิ์, สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

“คนดูเขาอยากได้ข่าวสารที่มีประโยชน์ ถ้ารู้ว่าคนทำข่าวให้เขาดูไม่สนใจเรื่องนั้นเลย ต้องหล่อต้องสวยเข้าไว้ หรือต้องดูดีนักร้องไว้ก่อน เพราะคนจะได้สนใจ มีจุดเด่น คนดูจะผิดหวังนะ มันแย่ เขาจะดูข่าวไม่ได้มาดูหนัง ข่าวโทรทัศน์ขาดไม่ได้ที่จะต้องมีส่วน นักข่าวอยู่ในการเสนอข่าวไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง แต่ต้องไม่โซมาแสดงอะไรให้คนดูติดใจ ไม้ต้องมาสร้างจุดขาย นักข่าวต้องรู้หน้าที่และทำงานให้ดีที่สุด ให้คนดูติดใจ “ข่าวของคุณ” ว่ามีประโยชน์ ไม่ใช่ติดใจตัวคุณ”

(ดร. สรรพสิริ วิรยศิริ, สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2540)

ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความคิดเห็นว่า แรงจูงใจที่จะทำให้นักข่าวมีทัศนคติที่ถูกต้องต่องานนักข่าว และเอื้อต่อการประกอบอาชีพสื่อมวลชนได้ดีที่สุด คือ ความปรารถนาที่

จะเป็น "นักข่าวที่ดี" อยากจะสร้างสรรผลงานที่มีคุณภาพและมีประโยชน์แก่ประชาชนให้มากที่สุด อยากให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณนี่ เป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อส่วนรวมไม่น้อยกว่าอาชีพอื่น (มีลักษณะของวิชาชีพนิยม) และพยายามอย่างสุดความสามารถที่จะพัฒนาวิชาชีพและพัฒนาตนเองให้เป็นที่ยอมรับยิ่งขึ้น

"สำคัญที่ใจรัก ต้องเข้ามาทำงานด้วยใจรัก ด้วยความภาคภูมิใจ ว่านี่คืออาชีพอันทรงเกียรติ เป็นหุทิพย์ดาตีย์ให้กับประชาชน ปรารถนาที่จะบอกอะไรมากมายแก่คนดูอย่างมีแขกบ้านแขกเมืองมาจากชิมบับเว เราก็อยากจะทำให้คนดูรู้ว่าไอ้ประเทศนี้มันอยู่ที่ไหน หน้าตาคนเขาเป็นยังไง แต่งตัวกันยังไง แล้วก็ไปค้นไปหามาเสนอเป็นข่าวให้รู้ข้อมูลให้เห็นภาพ แล้วคุณก็ ภูมิใจที่ทำให้คนดูรู้จักชิมบับเวมากขึ้น มันเป็นความ "เอื้ออาทร" ที่เราให้แก่ประชาชน ถ้านักข่าวรู้สึกอย่างนี้ ชาวบ้านก็ดี คนดูก็เลื่อมใส ขอให้บอกกับตัวเองเสมอว่าเราจะต้องเป็นนักข่าวที่ เยี่ยมที่สุด คนดูจะต้องได้ประโยชน์จากข่าวของเรามากที่สุด ให้สมเกียรติภูมิของอาชีพนักข่าว"

(ดร. สรรพสิริ วิรยศิริ ,สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2540)

"ถ้าคุณรักงานที่คุณทำ คุณจะใส่ใจกับมัน มันจะช่วยให้คุณทำงานได้ดีกว่าพวกที่ไม่ใส่ใจรัก เข้ามาทำแบบขอไปที พวกที่มีใจรักจะมีความมุ่งมั่น เตรียมตัวมาดีในทุกๆ เรื่อง และก็จะฝึกตัวเองให้เก่งขึ้นเรื่อยๆ เอาล่ะ ไอ้ที่ตั้งเพราะลูกฟู้ดมันก็มีอยู่ แต่ถ้ามันไม่รักงานที่มันทำอยู่จริงๆ มันก็ดั่งสั้นๆ เท่านั้น"

(พิชัย วาสนาส่ง ,สัมภาษณ์ 16 ธันวาคม 2540)

สรุปได้ว่า นักข่าวที่เริ่มต้นอาชีพด้วยทัศนคติที่ถูกต้องในการเป็นนักข่าวโทรทัศน์ คือเข้ามาทำงานเพราะอยากปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชน คอยรายงานเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และอยากใช้จุดเด่นของสื่อโทรทัศน์สนับสนุนให้งานด้านข่าวมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ก็จะมีโอกาสก้าวไปสู่ความเป็นมืออาชีพได้ไม่ยากนัก นอกจากนี้ นักข่าวที่มีทัศนคติที่ถูกต้องในการประกอบอาชีพ มักจะมีการเตรียมตัว หรือวางแผนระยะยาวที่จะเป็นนักข่าวไว้แต่แรกแล้ว ซึ่งการเตรียมตัวแต่แรกนี้เอง เป็นส่วนผลักดันให้นักข่าวเหล่านี้มีความแตกต่างในการทำงานจากกลุ่มที่มาเป็นนักข่าวโดยไม่ได้วางแผนไว้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการแสวงหาความรู้ การพัฒนาทักษะความสามารถในด้านต่างๆ รวมไปถึงความใส่ใจในผลงานที่นำเสนอออกไป

อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มที่มีความคิดเห็นหรือมีทัศนคติต่อวิชาชีพนักข่าวในลักษณะอื่น หรือไม่ได้มีตั้งใจและวางแผนที่จะประกอบอาชีพนี้ ก็มีโอกาสที่จะเป็นนักข่าวมืออาชีพได้เช่นกัน ขึ้นอยู่กับสิ่งที่เขาได้เรียนรู้เมื่อเข้ามาอยู่ในวิชาชีพ

ส่วนการศึกษาอบรมจากสถาบันการศึกษา มีส่วนที่จะทำให้ นักข่าวมีทัศนคติรวมไปถึงความตั้งใจอันดีในการประกอบอาชีพ (เกิดวิชาชีพนิยม) ได้หรือไม่นั้น จากการศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า อาจจะมีส่วนช่วยได้บ้าง แต่ที่สำคัญการมีทัศนคติที่ดีมีใจรักต่อวิชาชีพ อยู่ที่ความรู้สึกส่วนลึกมากกว่า เช่นเดียวกับกรณีของผู้ศึกษาทางสื่อสารมวลชนกับผู้ที่ศึกษามาจากด้านอื่นแล้วเข้ามาเป็นนักข่าว ก็ไม่มีความแตกต่างในเรื่องนี้เช่นกัน อาจมีบ้างในเรื่องมุมมองในการทำงาน

“ถ้าคนที่รู้ตัวว่าจะมาเป็นนักข่าวแต่แรก เขาจะเตรียมตัวตั้งแต่ก่อนทำงาน ตั้งแต่เรียนหนังสือกันอยู่ สถาบันการศึกษาอาจกระตุ้นได้บ้าง เช่นกระตุ้นว่างานนี้มีคุณค่ายังไง มันต้องเตรียมตัวอะไรบ้าง แต่สุดท้ายอยู่ที่ตัวเด็กมากกว่า ไม่ว่าจะเรียนมาทางไหน ถ้าตั้งใจจะเป็นนักข่าวก็จะเป็นอย่างนี้เหมือนกันหมด แล้วพวกนี้จะประสบความสำเร็จได้ดีด้วย ส่วนที่มาเป็นนักข่าวที่ว่แบบไม่ตั้งใจ เขามักจะอยู่ตรงนี้ไม่นาน แต่ก็มีส่วนหนึ่งที่เข้ามาทำแล้วรักงานตรงนี้ขึ้นมา ก็จะพยายามหาสิ่งที่ตัวขาดหายไป ซึ่งคงต้องทำงานหนักกว่าคนอื่นหลายเท่า ที่พูดนี้เห็นว่า ถ้ามีใจรัก ไม่ว่าจะตั้งแต่เข้ามาทำ หรือมามีทีหลัง มันส่งผลดีต่อตัวนักข่าวมาก”

(ยูพา เพ็ชรฤทธิ์ ,สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจในเรื่องทัศนคติในการประกอบอาชีพนักข่าวโทรทัศน์ คือการกระตุ้นจากสังคม โดยผู้ทรงคุณวุฒิอธิบายว่า ในอดีต สื่อหนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่เกิดขึ้นเป็นอันดับแรก ดังนั้น เมื่อพูดถึงนักข่าว คนส่วนใหญ่ หรือแม้กระทั่งสื่อมวลชนด้วยกันเอง มักจะนึกถึงนักหนังสือพิมพ์เป็นอันดับแรก ผู้ที่ทำงานด้านข่าวในสื่ออื่นยังไม่ถูกมองเป็น“นักข่าว” เท่าไรนัก แต่ต่อมา ข่าวโทรทัศน์ท่านได้รับความนิยมนมากขึ้น มีส่วนในชีวิตประชาชนมากขึ้น ทำให้ตอนนี้นักข่าวโทรทัศน์ได้รับการยอมรับในความเป็นนักข่าวมากขึ้น ความรู้สึกที่ว่าคนทำงานข่าวโทรทัศน์คือคนที่ทำข่าวให้รัฐบาลหมดไป การเปลี่ยนแปลงตรงจุดนี้ ทำให้ประชาชนยอมรับในอาชีพนักข่าวโทรทัศน์ ซึ่งเป็นผลดีต่อทัศนคติในการประกอบอาชีพของตัวนักข่าว

“โดยพื้นฐานแล้วจะนักข่าวในสื่อไหนๆ ก็มีความเป็นนักข่าวเท่าๆ กันหมด ที่นี้นักหนังสือพิมพ์เขามาก่อน เขาต่อสู้อยู่ในแบบของเขา มา คนก็ให้การยอมรับ ตอนนี้นักข่าววิทยุนักข่าวทีวีเริ่มเข้าสู่จุดนั้น คนยอมรับแล้วว่าเป็นนักข่าวเหมือนกัน ไม่ใช่โทรทัศน์ของรัฐบาลเหมือนแต่ก่อน ตรงนี้คนที่จะมาเป็นนักข่าวในสื่อทีวีสื่อวิทยุจะรู้คุณค่าของงานนักข่าวมากขึ้น มีเป้าหมายในการทำงานเหมือนที่นักหนังสือพิมพ์เขามี และที่สำคัญจะเกิดความเคารพในบทบาทของตัวเองมากกว่าแต่ก่อน และพยายามทำงานให้ดีที่สุด”

(พิชัย วาสนาส่ง , สัมภาษณ์ 16 ธันวาคม 2540)

พรพิภพ พรประภา (2535 อ้างแล้วหน้า20) ได้ศึกษาพบว่านักข่าวที่มีทัศนคติที่ดีในการประกอบอาชีพ (วิชาชีพนิยม) จะให้ความสำคัญกับเรื่องจรรยาบรรณของสื่อมวลชนค่อนข้างสูง เพราะไม่ปรารถนาจะให้คุณค่าของอาชีพนักข่าวต้องด้อยลงไปในสายตาประชาชน ซึ่งลักษณะนี้จะส่งผลดีต่ออาชีพนักข่าวมาก ดังนั้นในทางกลับกัน หากมีการกำหนดหลักจรรยาบรรณมาควบคุมความประพฤติในส่วนของนักข่าวโทรทัศน์โดยตรง และจัดตั้งสมาคมวิชาชีพของนักข่าวโทรทัศน์โดยเฉพาะแล้ว จะช่วยทำให้นักข่าวโทรทัศน์มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น และนำไปสู่การมีทัศนคติที่ดีในการประกอบอาชีพได้หรือไม่ นั้น ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความเห็นว่าจรรยาบรรณของสื่อมวลชนที่มีการกำหนดไว้ เป็นสิ่งที่ใช้เป็นหลักปฏิบัติได้คืออยู่แล้ว ไม่ว่าจะใช้กับนักข่าวในสื่อใด แต่อย่างไรก็ตามข้อกำหนดเหล่านี้ไม่ใช่สิ่งตายตัว ความสำคัญอยู่ที่ตัวบุคคลมากที่สุด ความสำนึกในจริยธรรมและศีลธรรมของตัวนักข่าว จะเป็นตัวนำนักข่าวไปสู่ความเป็นกลางความเป็นธรรมในการทำงาน และการทำประโยชน์แก่สังคมได้ดีที่สุด และนักข่าวที่มีสำนึกเช่นนี้เอง ก็จะตั้งมั่นในการรักษาคุณค่าของวิชาชีพให้ดีที่สุด ซึ่งสำนึกดังกล่าวต้องอาศัยหลายปัจจัยมาประกอบ ดังนั้น การจัดตั้งสมาคมทางวิชาชีพขึ้นมาควบคุมการทำงานของนักข่าวโทรทัศน์โดยเฉพาะ จึงยังไม่มีผลจำเป็นนัก

“เรื่องของจรรยาบรรณสุดท้ายแล้วไม่มีใครมากำหนดให้ใครได้หรอก จะเป็นสมาคมอะไร จะเป็นผู้เชี่ยวชาญ มันก็ยังไม่จริงแท้ที่สุด ใช้เป็นแนวได้ แต่ขึ้นอยู่กับเรา เราสนับสนุนคนดีหรือคนเลว เรายกในเกียรติภูมิของเรา เราก็ไม่ไปทำสิ่งชั่วๆ มันขึ้นอยู่กับเป้าหมายของแต่ละคน เช่น ครอบครัว การศึกษา ประสบการณ์ พวกสมาคมต่างๆ นี่เป็นเรื่องหลังแล้ว”

(ดร. สรรพสิริ วิจัยศิริ , สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2540)

“มันเป็นความถูกต้องในการประกอบอาชีพ มันมาจากความตั้งใจว่าจะเป็นนักข่าวที่ดี นักข่าวที่ให้อาวุธอย่างถูกต้องตรงไปตรงมา ชื่อสัตย์กับทุกคน ไม่เห็นแก่อาชีวะสินจ้างที่ใครนำเสนอ และไม่ต้องห่วง ผมว่าการควบคุมกันเองของนักข่าวด้วยกันดีกว่ามีสมาคม มีองค์กรอะไรมากมาย คือถ้าจะมีก็มีหลักๆ ไปเลยอันเดียว เช่นเป็นPress Club ไป”

(พิชัย วาสนาสง ,สัมภาษณ์ 16 ธันวาคม 2540)

ขณะที่ผู้ทรงคุณวุฒิอีกส่วนหนึ่งให้ความเห็นว่า ถ้าจะมีการรวมตัวกันเป็นสมาคมหรือองค์กรทางวิชาชีพสำหรับนักข่าวโทรทัศน์โดยเฉพาะ ก็ควรจะเป็นองค์กรในลักษณะที่มุ่งพัฒนาทรัพยากรบุคคลในวิชาชีพในทุกด้าน โดยมุ่งพัฒนาความรู้ความสามารถของนักข่าวไปพร้อมๆ กับปลูกฝังจิตสำนึกและจรรยาบรรณ

“คือสมาคมที่มีอยู่ตอนนี้ก็โอเคนะ คือมาวางแนวทางเรื่องจรรยาบรรณไว้กว้างๆ แต่อยากให้เน้นที่ฝึกคน พัฒนาคณะมากๆ คือสมาคมนักหนังสือพิมพ์ สมาคมนักข่าว เขาก็คงมีตรงนี้ แต่ก็ยังไม่เห็นชัด อยากให้เป็นในรูปสถาบันพัฒนานักข่าวไปเลย ช่วยกันทั้งในภาพรวมทุกสื่อ แล้วใครเป็นนักข่าวโทรทัศน์ก็มาให้เรียนรู้เฉพาะทางมากขึ้น เช่น เรื่องการใช้ภาพในโทรทัศน์ รู้ว่าใช้ภาพอย่างไรได้บ้าง หรือใช้ภาพอย่างมีจริยธรรมอย่างไร”

(ยุพา เพ็ชรฤทธิ์ ,สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

“การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญ การพัฒนาคนในที่นี้มันหมายถึงทั้งในแง่ความรู้ความสามารถและในแง่จิตใจ ถ้ามีองค์กรที่ทำตรงนี้อย่างจริงจัง จังๆ มันจะช่วยให้คนที่ เข้ามาอยู่ตรงนี้เป็นคนทำงานที่มีคุณภาพ ไปช่วยกันพัฒนาวงการได้อีกเยอะ”

(ปิยนดา วรศิริ ,สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

3.คุณลักษณะที่สำคัญและทักษะความเชี่ยวชาญที่นักข่าวโทรทัศน์พึงมี

การที่นักข่าวแต่ละคนจะประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานแตกต่างกันมากน้อยเพียงใดนั้น จะขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะตัวและทักษะความสามารถของแต่ละบุคคลด้วย ซึ่งลักษณะเหล่านี้ ถือเป็นพื้นฐานสำหรับการก้าวสู่ความเป็นนักข่าวมืออาชีพเช่นกัน ทั้งนี้ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาที่ตัวนักข่าวโทรทัศน์เป็นหลัก และพบว่าในเรื่องคุณลักษณะที่ “เอื้อ” ต่อการเป็นนักข่าวโทรทัศน์ที่ดีนั้น จะต้องมีการผสมผสานระหว่าง

คุณลักษณะโดยรวมสำหรับนักข่าวในทุกสื่อกับคุณลักษณะเฉพาะสำหรับนักข่าวโทรทัศน์ ขณะเดียวกันคุณลักษณะเหล่านี้ ก็จะไปถึงการมีทักษะความเชี่ยวชาญในการทำงาน ทางด้านข่าวในสื่อโทรทัศน์

พิศิษฐ์ ขวาลาธวัช (2537) กล่าวว่า คุณลักษณะของนักข่าวที่ดีนั้น มีอยู่หลายประการ อาทิ นักข่าวต้องเป็นผู้ที่อยากรู้อยากเห็น ช่างสังเกต ใช้ภาษาเก่ง มีจุกไวต่อข่าว(Nose of News) ฯลฯ แต่นักข่าวที่ประสบความสำเร็จเหนือนักข่าวทุกๆ ไป จะต้องมีความคุณลักษณะพิเศษประกอบอยู่ด้วย ซึ่งเป็นความสามารถที่เกิดจากตัวผู้สื่อข่าวเองเป็นเบื้องต้น และคุณลักษณะเหล่านี้จะช่วยเสริมให้การทำงานและผลงานของนักข่าวมีประสิทธิผลมากขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปคุณลักษณะพิเศษเหล่านี้ไว้เป็นลำดับคือ

1. ต้องเป็นผู้ที่มีไหวพริบและความแหลมคมในการสังเกตการณ์ สามารถแกะรอยหรือติดตามสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ อันจะเป็นชนวนไปสู่การค้นพบข่าวสำคัญ ๆ ได้เสมอ รวมไปถึงสามารถนำข้อเท็จจริงต่างๆ หรือความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง มาเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้ได้มุมมองของข่าวที่ลึกและน่าสนใจขึ้น โดยคุณลักษณะนี้จะเกิดขึ้นได้กับนักข่าวที่มีหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา

2. มีความสามารถในการหาแหล่งข่าวและข้ออ้างอิงที่มีคุณภาพ สามารถพบปะผู้คนทุกรูปแบบ เพื่อหาข่าวจากพวกเขาเหล่านั้น ซึ่งลักษณะนี้จะเกิดจากความมั่นใจในตัวเองของนักข่าว รวมไปถึงมีความสามารถในการทำให้บุคคลที่อยู่รอบข้างรู้สึกสบายใจ ไม่อึดอัดใจในการสนทนาหรือให้ข่าว ที่สำคัญ นักข่าวที่มีลักษณะดังกล่าวจะใช้วิจารณญาณในการทำตามคำขอร้องของแหล่งข่าวที่ต้องการให้เก็บรักษาความลับหรือปกปิดที่มาของข่าวได้อย่างเหมาะสม ทำให้ได้รับความเชื่อถือทั้งจากแหล่งข่าวและผู้รับข่าว

3. เป็นผู้ที่ระลึกลู่อยู่เสมอว่า ข่าวทุกข่าวจะมีข้อเท็จจริงจากหลาย ๆ ทางด้วยกันเสมอ นักข่าวจะพิจารณาหรือตัดสินใจสรุปประเด็นข่าวทั้งหมดได้ ก็ต่อเมื่อสามารถหาข้อเท็จจริงมาได้มากและถูกต้องที่สุด

4. มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่นอกเหนือจากการที่ต้องปฏิบัติตามปกติ พร้อมที่จะปฏิบัติงานอยู่เสมอ เมื่อพบเหตุการณ์ที่น่าสนใจ

สำหรับคุณลักษณะของนักข่าวโทรทัศน์ที่ดีนั้น ผู้วิจัยได้ให้แนวคิดของ Ivor Yorke (1995) อดีตผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการข่าวสถานีโทรทัศน์ BBC. แห่งประเทศอังกฤษ ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของนักข่าวโทรทัศน์ที่พึงประสงค์ไว้ 7 ประการ คือ

1. นักข่าวโทรทัศน์จำเป็นต้องมีการศึกษาที่ดี หมายถึง มีความรู้ความสามารถตรงตามที่สายงานข่าวต้องการ เช่น รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หรือแม้แต่วิทยาศาสตร์ เนื่องจากองค์กรข่าวในปัจจุบันมองว่าการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์จะเน้นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานไม่แตกต่างจากผู้ที่ไม่ได้จบการศึกษาทางนี้โดยตรง นอกจากนี้การที่นักข่าวโทรทัศน์ที่รู้ภาษาต่างประเทศจะได้เปรียบนักข่าวที่รู้เพียงภาษาเดียว

2. นักข่าวจะต้องให้ความสนใจในข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบัน นอกจากความรู้ความสนใจเฉพาะเรื่องแล้ว การตระหนักถึงเรื่องราวต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศก็เป็นเรื่องสำคัญ เพราะจะทำให้นักข่าวสามารถเสนอข่าวสารได้อย่างมีพลัง หรือสามารถสร้างจิตสำนึกทางสังคมที่เป็นประโยชน์ได้ในระดับสูง

3. มีสิ่งยืนยันความไฝ่ฝันในการเป็นผู้สื่อข่าว เช่น เคยเขียนบทความลงในนิตยสารประจำโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความสนใจที่แท้จริงได้

4. งานข่าวโทรทัศน์เป็นงานที่ต้องทำเป็นทีม ดังนั้นหากนักข่าวไม่ตระหนักถึงคุณค่าของการทำงานเป็นทีม และปรับตัวเข้ากับนักข่าวในหน้าที่อื่นๆ ไม่ได้ คุณสมบัติอื่นๆ ก็ไม่มีความหมาย นอกจากนี้ งานข่าวโทรทัศน์ยังเกี่ยวข้องกับเครื่องมือต่างๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และมีเรื่องกระบวนการผลิตที่ซับซ้อนมาเกี่ยวข้อง พอๆ กับที่ต้องอาศัยความชำนาญในด้านข่าวและบรรณาธิการ ดังนั้นนักข่าวโทรทัศน์จึงต้องสามารถปรับตัวในการทำงานให้เข้ากับเรื่องเหล่านี้ให้ได้

5. นักข่าวโทรทัศน์ต้องสามารถทำงานหน้าจอโทรทัศน์ได้ มีบุคลิกหน้าตาและน้ำเสียงที่ได้รับการยอมรับ จะทำให้นักข่าวโทรทัศน์สามารถเพิ่มโอกาสในการทำงานให้แก่ตัวเองอย่างหลากหลายมากขึ้น

6. มีความชำนาญอื่นๆ เช่นสามารถใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องตัดต่อ กล้องถ่ายภาพ

7. มีความสามารถในการเขียน หมายถึงความสามารถที่จะเขียนข่าวได้อย่างเข้าใจแง่มุมของข่าว

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ไปศึกษาความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิในวงการข่าวโทรทัศน์ในประเทศไทย เพื่อให้ได้มุมมองที่เหมาะสมกับความเป็นจริงในประเทศไทยมากขึ้น ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นในแนวทางคล้ายคลึงกันว่า คุณลักษณะที่เหมาะสมสำหรับนักข่าวโทรทัศน์ไทยในสภาพการณ์ปัจจุบันนั้น มีอยู่ 4 ประการใหญ่ๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้คือ

1.เป็นผู้ที่มองเห็นประเด็นแตกต่างไปจากคนอื่น เกิดจากการเป็นผู้ที่มีความสนใจใคร่รู้ในทุกๆเรื่อง มีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ สนใจในสิ่งรอบตัว อาจเรียกได้ว่าต้องเป็นคนช่างสงสัยช่างสังเกต เห็นสิ่งใดที่แปลกออกไปก็อยากรู้ความจริง ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าคุณลักษณะข้อนี้เป็นสิ่งที่แต่ละคนมีไม่เหมือนกัน นักข่าวหลายคนไม่สามารถพัฒนาตัวได้เพราะขาดจุดนี้ ทำให้ไม่สามารถสร้างผลงานที่น่าสนใจได้ ซึ่งประสบการณ์ในการทำงานอาจมีส่วนช่วยได้

“จะเป็นนักข่าวที่ดีต้องตื่นตัวตลอดเวลาทั้งนอกทั้งในเวลาทำงาน เมื่อไปพบอะไรที่น่าสนใจต้องสืบเสาะค้นหาความจริง เห็นอะไรแล้วไม่ปล่อยผ่าน ถ้าจะพูดให้ลึกลงไปคือกระตือรือร้นที่จะบอกให้ประชาชนรู้ว่าในสังคมมันเกิดอะไรขึ้นบ้าง อย่าไปคิดว่ามันเป็นแค่หน้าที่ ไปทำข่าวแถลงนโยบาย ก็ทำข่าวแบบแข็งๆ คือบอกคนดูว่าวันนี้รัฐบาลบอกว่าจะทำอะไร นั่นเรียกว่าทำไปตามหน้าที่ มันไม่ผิด แต่มันไม่น่าติดตาม ถ้าเป็นนักข่าวที่มีความกระตือรือร้นสูง เขาจะศึกษาหาประเด็นที่มันไม่ชัดไม่เคลียร์ ไปสืบเสาะต่อว่ามันจะส่งผลกระทบต่อใครบ้าง อะไรที่มันจะเปลี่ยนไปบ้าง อย่างนี้คือทำงานด้วยความกระตือรือร้น อยากได้ข่าวดีๆ มาเสนอคนดู”

(ดร.สรรพสิริ วิจารณ์ ,สัมภาษณ์ 24 ธันวาคม 2540)

“...ต้องเป็นคนตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา สนใจในสิ่งรอบๆ ตัว จะเรียกว่าเป็น“สันดานของนักข่าว” ก็ได้ คือไม่ใช่ชอบสอดไปประทุกเรื่อง แต่เป็นคนมีลักษณะอยากรู้

ก็แล้วกัน นักข่าวเก่งๆ จะมีตรงเนี้ยมาก เห็นอะไรก็สงสัยไปหมด แต่ไม่ใช่สงสัยอย่างไม่มีเหตุผลหรือมีอคตินะ เขาจะสงสัยอะไรที่มันเป็นคุณค่าเป็นโทษกับสังคม รู้สึกอยากจะไปค้นหาความจริง"

(พิชัย วาสนาส่ง ,สัมภาษณ์ 16 ธันวาคม 2540)

"...ซึ่งสงสัย อยากรู้ อยากเห็น กระตือรือร้นต่อทุกๆ เรื่อง เรียกว่าเป็นเซนส์ของนักข่าวที่ชอบเห็นอะไรต่างจากคนอื่นใช่ไหม ก็มี ส่วน ที่เคยไปทำข่าวที่ประเทศจอร์แดน เขาก็พานักข่าวจากทุกชาติไปดูค่ายอพยพ พอพวกผู้ลี้ภัยเดินกันออกมา นักข่าวทุกคนก็ถ่ายภาพกันใหญ่ ไปคุยไปฟังให้เจ้าหน้าที่เขาบริพ แต่เราสังเกต เอ๊ะ? ทำไมมีแต่ผู้ชายเดินออกมา ก็ไปแอบถามเขา เขาบอกว่าต้องกันผู้หญิงออกไป ถ้าเอามาอยู่รวมกัน พวกผู้หญิงจะถูกข่มขืน พอรู้ เราก็หาทางแอบไปถ่ายส่วนที่เขาเก็บผู้หญิงไว้ จนได้ข่าวที่มันต่างออกไปจากคนอื่น"

(ยุพา เพ็ชรฤทธิ์ ,สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2540)

2. ขัณฑ์ศึกษาหาความรู้และมุ่งพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพราะนักข่าวต้องเป็นผู้ที่มีพื้นฐานความรู้แน่น เพราะยิ่งรู้กว้างก็จะยิ่งเข้าใจในประเด็นข่าวหรือเรื่องราวต่างๆ ได้ดี มองเห็นแง่มุมที่น่าสนใจต่างจากคนอื่น ที่สำคัญ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า นักข่าวที่เหมาะสมกับโลกในปัจจุบัน จะต้องมีความรู้พื้นฐานตามสายข่าวที่ตนอยู่ เช่น ทางด้านเศรษฐศาสตร์ ทางด้านรัฐศาสตร์ ฯลฯ คือเป็นSpecialistในเรื่องที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อให้มีความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ ได้อย่างลึกซึ้ง ขณะเดียวกันก็ต้องรอบรู้ในเรื่องอื่นๆ คือเป็นGeneralist ด้วย เพราะปัจจุบันเรื่องราวต่างๆ มักมีความเกี่ยวพันกันอยู่ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม นอกจากนี้ แหล่งข่าวหนึ่งคนอาจสวมบทบาทมากกว่าหนึ่งบทบาทในสังคม จะทำให้สะดวกมากขึ้นในการปฏิบัติงาน

ส่วนเรื่องความแตกต่างระหว่างนักข่าวที่ได้รับการศึกษาอบรมมาจากสาขาวิชาสื่อสารมวลชนโดยตรง กับนักข่าวที่ศึกษามาจากสาขาอื่นๆ นั้น ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ากรณีนี้ไม่มีความแตกต่างต่อการทำข่าวนัก อย่างไรก็ตาม แต่ละสถานีหรือองค์กรทางด้านสื่อควรจัดให้มีการฝึกอบรมในลักษณะที่เป็น Professional Training ทางด้านงานข่าวให้แก่ นักข่าวที่ไม่ได้ศึกษามาทางด้านสื่อสารมวลชนโดยตรงหรือไม่นั้น ศึกษาพบว่า หากทำได้ก็

จะช่วยให้พัฒนาตัวนักเรียนได้ไม่น้อย แต่ในประเทศไทยขณะนี้ ถ้าจะทำเต็มรูปแบบคงทำได้ลำบาก เพราะข้อจำกัดมีอยู่มาก จึงจำเป็นต้องทำในลักษณะ “ฝึกปฏิบัติงานจริง” (on the job training) ไปก่อน

“คุณต้องมีความรู้ในเรื่องที่คุณทำ ต้องชวนขยายหาความรู้ ชยันครบ ต้องชยันมากๆ หาข้อมูลเพิ่มเติมทุกครั้งที่ได้รับมอบหมายหรืออยากจะทำเรื่องอะไร จริงๆ แล้วจะเรียนมาจากทางด้านแล้วมาทำงานเป็นนักเรียน จะอยู่ในสายไหนๆ ก็ต้องชยันหาความรู้ในหลายๆ ทางเหมือนกันหมด ทั้งเรื่องการทำข้าวและสายข้าวที่อยู่ ชยันอ่าน ชยันซักถาม แล้วเอามาจัดเป็นระบบ”

“ตอนนี้ถ้าจะมาฝึกกันก่อน เช่นให้ฝึกอยู่ในห้องข้าว ให้ตามนักเรียนอาวุโสออกไปทำได้มันก็ดี แต่ปัจจุบันคงทำลำบาก เพราะข้อจำกัดขององค์กรของสถานีมียอยู่ ส่วนใหญ่มาถึงแล้วก็ออกทำข้าวเลย ภาระเลยตกอยู่ที่หัวหน้าข้าวที่ต้องคอยตรวจคอยแก้ไข ต้องแนะนำให้มากๆ เวลากลับเข้ามา คือให้ฝึกจากประสบการณ์จริง ความจริงที่ถูกควรฝึกให้นานให้แข็ง แต่ระบบเรายังไม่ดีพอ ดังนั้นนักเรียนต้องชยันเอง ชวนขยายเอาเอง”

(ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ,สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2540)

“ทำข้าวที่วิวัฒน์จะพลาดไม่ได้มันจะตกไม่ได้ เพราะมันผ่านไปเร็วมาก คนที่ไม่พลาดคือคนที่ภูมิแน่น มีฐานความรู้ดี ตรงนี้มาจากความเอาใจใส่ คำนวณว่าอยู่ตลอดเวลา จะรู้จะเรียนมาจากทางไหนก่อนมาเป็นนักเรียนก็ต้องมาเรียนรู้เพิ่มอยู่ตลอดเวลา เรียนมาเฉพาะทางก็ต้องฝึกถ่ายถอดให้เป็น อย่าไปพูดภาษานักเศรษฐศาสตร์กับคนดูมาก หรือจบทางด้านข้าวก็ต้องเรียนรู้รายละเอียดของสายงานที่รับผิดชอบให้ลึก

(ปิยนาด วรศิริ ,สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

“ทุกคนที่อยู่ตรงนี้ควรต้องผ่านการเวียนกันมาหนักๆ ก่อนจะปล่อยลงสนามปล่อยไปทำข้าวเองเมื่อไรแสดงว่าคุณมีความแม่นยำแล้ว หนังสือพิมพ์สมัยก่อนกว่าจะปล่อยให้ไปทำข้าวเองตั้งนาน ให้อ่านหนังสือ ให้ตรวจทรัพย์สินอยู่ในโรงพิมพ์นั้นแหละ พอเริ่มเข้าที่ก็ให้ไปลงสนาม ไปอยู่ตามโรงพัก ทำข้าวสัพเพเหระ แล้วให้ค่อยๆ ชยันมาอยู่กระทรวง มาเรียนรู้เรื่องใหญ่ขึ้น จริงๆ ต้องทำอย่างนี้ นักเรียนที่วิก็จะต้องทำ แต่ถ้าไม่มีเวลา ต้องปล่อยนักเรียนใหม่ๆ ไปเลย ก็อยู่ที่ความชยันของแต่ละคนในการฝึกตัวเองแล้ว”

(พิชัย วาสนาสง ,สัมภาษณ์ 16 ธันวาคม 2540)

นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิยังได้แนะนำว่า นักข่าวโทรทัศน์ในยุคสมัยใหม่ จำเป็นต้องเริ่มฝึกฝนการใช้ภาษาอื่นๆ ให้มากยิ่งขึ้น เพราะการติดต่อสื่อสารจากทั่วโลกมีอยู่ตลอดเวลา หรือข้อมูลข่าวสารหลายอย่างมีความเกี่ยวข้องกับนานาประเทศ หากนักข่าวมีความสามารถในการใช้ภาษาได้สองภาษาขึ้นไป ก็จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น

“นักข่าวโทรทัศน์บ้านเราส่วนใหญ่ก็ใช้เวลากับการทำข่าวอยู่ในประเทศไทย ความจำเป็นที่จะต้องรู้และเชี่ยวชาญในภาษาต่างประเทศเลยมีน้อย ไปทำข่าวนายกฯ ประชุมเมืองนอก ก็ตามไป แต่ก็ไปคอยถามข่าวจากเจ้าหน้าที่คนไทยเอา หรือไปเอาข่าวแจกมานั่งแปล เพราะไม่กล้าไปคุยกับฝรั่งกับญี่ปุ่น ที่อาจจะให้ประเด็นดี ๆ เรายากก็ได้ ตรงนั้นมันจะช่วยให้คุณกว้างกว่าเดิมเยอะ หรือถ้าอยู่เมืองไทยนี้แหละ แต่ภาษาอื่นๆ ไว้ ภาษาอะไรก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นภาษาอังกฤษอย่างเดียวหรอก มันก็เป็นโบนัสของคุณ”

(ยุพา เพ็ชรฤทธิ์, สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

3. **เป็นคนมีความมุ่งมั่น** ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ไม่ยอมปล่อยอะไรที่สำคัญและมีผลต่อส่วนรวมให้ผ่านไปง่ายๆ ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่านักข่าวที่ประสบความสำเร็จหลายคนที่มีลักษณะมุ่งมั่นมักจะถูกมองว่า “ก้าวร้าว” เพราะจะค่อนข้างโผงผาง ตรงไปตรงมา ไม่ยอมอ่อนข้อ นักข่าวรุ่นใหม่ๆ หลายคนก็มองบุคลิกแบบนี้เป็นแม่แบบ และเข้าใจผิดไปว่าเข้าใจว่านักข่าวมืออาชีพต้องก้าวร้าว จากกรณีดังกล่าว มีสาเหตุมาจากการใช้คำว่า Aggressive มาอธิบายคุณลักษณะของความมุ่งมั่น ซึ่งในความเป็นจริง คำว่า Aggressive ยังกินความที่กว้างกว่านั้น คือ มุ่งมั่นไม่ถอย

“ทำงานก็ต้องทำจริง ทำข่าวก็ต้องทำให้ดีที่สุด แต่การที่จะได้ข่าวมาไม่เห็นต้องไปจี้ หรือคาดคั้นจะเอาให้ได้ คือไม่ควรจะเหมือนกับว่าแสดงอารมณ์ออกมา ไม่ได้ข้อมูลจากตรงนี้ ก็ ไปหาทางอื่น ซึ่งอาจจะได้อะไรที่ดีกว่าก็ได้ หรือปล่อยให้คนดูตัดสินใจเองบ้างในบางกรณี ตรงนั้นมันเป็นทางเลือกของนักข่าวแต่ละคนนะครับว่าจะแสดงบทบาทแบบไหน แต่ยังไงก็ต้องไม่ก้าวร้าว ขอให้มีความมุ่งมั่นมากกว่า”

(ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล, สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2540)

“นักข่าวจะต้องเป็นผู้ที่ไม่ทอดอวยต่ออุปสรรคอะไรง่าย ๆ เป็นคนมีมานะ เพราะหน้าที่ของเราคือการแสวงหาความจริงให้สังคม และใช้การที่จะได้ความจริง ได้ข้อมูลมา มันก็ไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ เสมอไป ถ้านักข่าวเป็นคนใจไม่สู้ ไม่มีความมุ่งมั่น ประชาชนก็จะไม่มีวันได้รู้สิ่งที่ดีที่สุด ดังนั้นต้องเป็นคนมีมานะ ตรงนี้เป็นความหมายของคำว่า Aggressive ในแง่บวก แต่ตอนนี้คือไปตีความว่าก้าวร้าวอย่างเดียวมันไม่ใช่ นักข่าวต้องไม่ก้าวร้าวทั้งทางวาจาและพฤติกรรม ต้องไม่คือ นักข่าวหลายคนพยายามสร้างบุคลิกอย่างนั้นให้กับตัวเอง คือเขาไปเข้าใจผิดๆ เขากลัวว่าถ้าไม่ทำอย่างนั้นจะดูไม่น่าเชื่อถือ ซึ่งจริงๆ การแสดงความมุ่งมั่นอย่างมีวิจารณ์ต่างหากที่จะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือได้”

(พิชัย วาสนาส่ง ,สัมภาษณ์ 16 ธันวาคม 2540)

“นักดนตรีที่เล่นดนตรีเพราะไม่จำเป็นต้องเล่นเสียงดัง หรือเล่นแต่รีคคแอนด์โรลล์ อย่างเดียว นักข่าวก็เหมือนกัน จะสร้างผลงานที่ดีก็ไม่จำเป็นต้องแสดงความมุ่งมั่น อย่างออกนอกหน้า อย่างนั้นมันยิ่งทำให้แหล่งข่าวอึดอัด นักข่าวที่เก่งจริงๆ จะทำข่าวได้อย่างนุ่มนวล แคร่ความรู้สึกของทุกฝ่าย แต่ก็มีอารมณ์ลุ่มลึก ชัดเจนในสิ่งที่ทำอยู่ และมุ่งมั่นอยู่ในที่”

(ปิยนาด วรศิริ ,สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

“นักข่าวต้องมีลักษณะของการ “รุกเฝ้า” แต่ไม่ใช่รุกรานหรือรุกไล่ให้เขาจน เรารุกเฝ้าให้ได้คำตอบ ให้ได้ข้อมูลที่ดีที่สุด ไม่ได้ตรงนี้ก็ไปตามตรงโน้น ชูดเจาะค้นหาจากหลายๆ ทาง อย่าไปทำเหมือนแหล่งข่าวหรือคนที่เกี่ยวข้องเป็นเหมือนจำเลย”

(ดร.สรรพสิริ วิรยศิริ ,สัมภาษณ์ 24 ธันวาคม 2540)

จากที่ผู้ทรงคุณวุฒิกล่าว ทำให้เห็นว่าคุณลักษณะความ Aggressive สำหรับนักข่าว นั้น จะหมายถึงการไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค ไม่ยอมให้เรื่องที่ยังไม่กระจ่างผ่านไปง่ายๆ โดยเฉพาะเรื่องที่ไม่ถูกต้อง ก็จะติดตามเรื่องราวต่างๆ อย่างจริงจัง โดยไม่จำเป็นต้องใช้วิธีหาข้อมูลที่สร้างความอึดอัดใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับข่าว หรือมีลักษณะรุนแรงเกินไป นักข่าวที่ทำได้ดังนี้ก็จะเป็นนักข่าวที่มีความเป็นมืออาชีพแตกต่างจากนักข่าวที่มุ่งใช้ความก้าวร้าวหรือรุกไล่แหล่งข่าวแต่เพียงอย่างเดียว

4.เป็นผู้ที่สามารถปรับตัวเข้ากับสื่อโทรทัศน์ได้ เพราะจะทำให้นักข่าวถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารที่ได้มาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งคุณลักษณะในข้อนี้จะแสดงให้เห็นใน

รูปของทักษะความเชี่ยวชาญในการทำงานของนักข่าวอย่างชัดเจน โดยทักษะความเชี่ยวชาญที่เอื้อต่อการทำงานของนักข่าวโทรทัศน์นั้น ผู้วิจัยประมวลจากแหล่งข้อมูลเอกสารในบทที่ 2 พบว่า ทักษะความเชี่ยวชาญในการทำงานของนักข่าวโดยรวมในทุกสื่อ จะแบ่งออกเป็น 2 ประการใหญ่ๆ (Stephen, 1992) คือ ทักษะในการเสาะหารวบรวมข้อมูล อาทิ การค้นคว้า การสังเกต เผ่าคู่ หรือการสัมภาษณ์ และทักษะในการนำเสนอข้อมูลที่เสาะหามาได้ ซึ่งดร. สรรพสิริ วิจารณ์ ก็ได้ให้ความเห็นสนับสนุนไว้ในแนวทางเดียวกัน

“ผมจะยึดเสมอว่าการทำข่าวก็เหมือนกับการทำอาหารที่อร่อยและมีประโยชน์ ซึ่งต้องเอาใจใส่ทั้ง 1) ตอนไปจ่ายกับข้าว และก็ 2) ตอนเอามาปรุง นักข่าวก็เหมือนกัน ตอนไปหาข่าวก็เหมือนไปจ่ายตลาด ต้องรู้ว่าจะไปเอาอะไรมาบ้าง ไปหาที่ไหน หาอย่างไร แล้วกลับมาเขียนมาผลิตก็คือเอามาปรุงให้เข้าท่าเข้าทาง เอาไปเสิร์ฟก็ต้องดูน่ากิน ไม่ใช่ตลกตม่มากเสียสัณนะ แต่ให้เก็บแล้วรู้สึกว่ามีไอ้ที่อยู่บนจานนะมันของดี ”

(ดร. สรรพสิริ วิจารณ์ สัมภาษณ์ 24 ธันวาคม 2540)

โดยในขั้นตอนเหล่านี้ จะมีความแตกต่างกันอย่างเฉพาะเจาะจงลงไปในแต่ละสื่อในข่าวโทรทัศน์ก็เช่นกัน นักข่าวที่มีคุณลักษณะสามารถปรับตัวเข้ากับสื่อโทรทัศน์ได้นั้น ต้องเป็นนักข่าวที่มีความรู้และมีทักษะความเชี่ยวชาญในการทำงานกับสื่อโทรทัศน์ได้เป็นอย่างดี ทั้งใน 2 ขั้นตอน คือต้อง:

4.1) มีทักษะในการเสาะหารวบรวมข้อมูลที่ถูกต้อง

Garrison, 1992 (อ้างแล้วหน้า 13) กล่าวว่า โดยพื้นฐานแล้ว นักข่าวจะตัดสินใจว่าจะติดตามข่าวใดๆ นั้น จะใช้หลักการพิจารณาคุณค่าของข่าวเป็นตัวกำหนด เช่น ข่าวนั้นต้องทันต่อเหตุการณ์ มีความใกล้ชิดกับผู้รับสาร เป็นเรื่องของผู้มีชื่อเสียง ฯลฯ ทั้งนี้ จากการศึกษารวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านสื่อสารมวลชนในประเทศไทย จะให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ว่า ข่าวนั้นมีประโยชน์ต่อประชาชนและต่อส่วนรวมมากน้อยเพียงใดเป็นตัวตัดสินใจในการเลือกประเด็นข่าว ซึ่งเมื่อลงมือเสาะหารวบรวมข้อมูล นอกจากจะเสาะหาข้อมูลตามหลักการเบื้องต้น เช่นหลัก 5W+H แล้ว นักข่าวที่มีคุณภาพจะมองหาประเด็นที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ในข้อมูลพื้นฐาน แล้วเชื่อมโยงหรือเจาะลึกลงไป ในรายละเอียด

“นักข่าวตัดสินใจจะทำข่าวหนึ่งๆ โดยมองว่าข่าวมันมีความน่าสนใจในตัวมันเองไหม ถ้าคิดว่ามีก็ไปเสาะค้นว่าข่าวนั้นมันเป็นเรื่องอะไร เกี่ยวข้องกับใคร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไรหรือมีสาเหตุอะไร ก็ไปรวบรวมมาจัดลำดับนำเสนอ ที่นี้ใช้การเสนอ What Who When Where Why How นี่มันก็คือข่าวแล้ว แต่เป็นขั้นต้น นักข่าวที่เขาเก่งๆ ประสบการณ์สูงๆ เขาจะไม่หยุดแค่นั้น เขาจะทำข่าวที่คนดูเขาไปใช้อะไรได้ด้วย คือก่อนไปทำข่าว เขาจะรู้ตัวเองว่าข่าวไอ้ที่กำลังจะเดินไปทำเนียบ มันจะมีประโยชน์ตรงไหนกับคนดู หรือพอได้ข้อมูลมา เขาก็แยกแยะมันออกว่าไอ้ What When Where Why...พวกนี้ ตัวไหนมันเด่นมันชัดมันนำเอามาพูดถึง”

(พิชัย วาสนาส่ง ,สัมภาษณ์ 16 ธันวาคม 2540)

“ไปทำข่าวไฟไหม้ ก็ต้องไปดูว่ามันไหม้ที่ไหน บ้านใคร ไหม้ตอนกี่โมง วางเพลิงหรือเปล่า คือเป็นข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ไม่หยุดแค่นี้ คือพอไปเห็นว่าอะไรมันเกิดขึ้น จะต้องแยกได้แล้วว่ามันมีอะไรอยู่ มันดีกับประชาชนนะถ้าบอกตรงนี้เพิ่ม เช่น เห็นไฟมันลามเร็วเพราะบ้านมันปลุกกันแออัด ประเด็นที่เด่นขึ้นมาก็เป็นเรื่องสถานที่เกิดเหตุแล้ว ก็ไปเสาะหาข้อมูลไปสำรวจว่าลักษณะชุมชนแถวนั้นมันยังงี้ ถึงได้ไหม้ช่วงโมงเดียวหมดทั้งซอย คือจับประเด็นที่เป็นประโยชน์ออกมาเสนอให้คนดูเขาไปคิด”

(ดร.สรรพสิริ วิจารณ์ สัมภาษณ์ 24 ธันวาคม 2540)

แต่ในความเป็นจริง ประเด็นข่าวที่นักข่าวส่วนใหญ่ติดตาม มักจะดูจากกระแสความสนใจของประชาชนเป็นหลัก ไม่ว่าจะมาจากระดับหัวหน้างานแจก(Assign)ประเด็นมาให้ หรือตัวนักข่าวคิดและเลือกติดตามด้วยตนเอง ซึ่งการทำข่าวตามกระแสนี้สามารถกระทำได้บ้าง แต่ต้องไม่ใช่เป็นหลัก หรือถือว่าสำคัญที่สุด

“ส่วนใหญ่กลัวตกข่าว แต่นักข่าวที่เก่งจริงจะไม่ยึดติดกับตรงนี้เท่าไร ไม่แห่ไปหาแหล่งข่าวคนเดียว ไม่พูดแต่เรื่องเดียวกัน กัน แต่เขาจะชัดในเรื่องที่เขาจะทำ ตั้งเป้าไว้แต่แรกแล้วว่า จะรู้ประเด็นไหน มีแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพราะไม่เชื่อว่าข้อมูลแหล่งเดียวจะอธิบายทุกอย่างได้ และก็ไปเสาะหามาด้วยวิธีที่เหมาะสม ก็จะได้ข่าวที่แหวกออกมาเด่นออกมา และมีคุณค่า ส่วนที่ตามกระแสเพราะจะให้สะใจคนดู นั้นไม่ต้องพูดถึงเลยมันเป็นการทำงานแบบนักข่าวคืนๆ”

(ปิยนารถ วรรณศิริ ,สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

ผู้ทรงคุณวุฒิยังเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า การที่นักข่าวจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น จำเป็นต้องใช้ทักษะหรือเทคนิควิธีในการเสาะหารวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย และเหมาะสมกับประเภทของข่าวแต่ปัจจุบันด้วย โดยเฉพาะในวงการข่าวโทรทัศน์ นักข่าวมักจะเน้นไปที่การสัมภาษณ์แหล่งข่าวเป็นหลัก ซึ่ง"การสัมภาษณ์" หาใช้ทักษะในการปฏิบัติงานที่สำคัญที่สุดสำหรับนักข่าว แต่เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น

"การสัมภาษณ์ให้แสดงความคิดเห็นต่างๆ นานา แต่เพียงอย่างเดียว มันไม่ได้ลึกซึ้งอะไร ตอนนี้อยู่กันอยู่แค่นี้ เหมือนกับตื่นเช้าขึ้นมา นักข่าวก็ไปถามว่าใครพูดว่าอะไรบ้างเท่านั้น ไม่ได้อะไรลึกซึ้งอะไร เราจะใช้การสัมภาษณ์ ก็ต่อเมื่อแหล่งข่าวพูดเรื่องสำคัญจริงๆ ไม่ใช่ด่ากันไปด่ากันมากก็เอาออกอากาศ อย่างนั้นมันสัมภาษณ์เพราะอยากให้เขาทะเลาะกัน ยังมีอีกตั้งหลายวิธีที่จะทำให้ข่าวของคุณน่าสนใจได้ "

(ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2540)

"สัมภาษณ์อย่างเดียว ไม่ควรนะ โอเค. การสัมภาษณ์เป็นหลักใช้ได้กับบางเรื่อง หรือใช้เป็นจุดเริ่มก็พอไหว แต่ไม่ใช่ทุกเรื่อง เช่นพวกผลการประชุมก็สัมภาษณ์เอา แต่มีอีกมากที่ควรใช้ข้อมูลจากทางอื่น บางทีนักข่าวต้องลงไปคลุก ไปเฝ้าดูให้เห็นกับตา ใช้หลายวิธี ใช้สัมภาษณ์กันบ่อยเพราะติดซีทีวี่ง่าย มันง่าย อยากจะ Fill เวลาข่าวให้เต็ม ก็ปล่อยข่าวจ่อไม่คั่นแหละ เลยได้ดูได้ฟังแต่คำพูดNonsense จริงๆ จะตกข่าวที่มันซ้ำซากน่าเบื่อ ก็ยอมตกไปเถอะ อย่าไปเสียดาย"

(ยุพา เพ็ชรฤทธิ์ ,สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

ผู้ทรงคุณวุฒิคิดว่าการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์ที่ตื้นนั้น คือการสัมภาษณ์โดยตรง ประเด็น ไม่ได้หมายความว่าต้องถามภาพรวมของเรื่องราวแต่เพียงอย่างเดียว แต่ให้ถามประเด็นสำคัญที่เราอยากรู้ว่าน่าสนใจ อาจเป็นประเด็นที่นึกไม่ถึง หรือมีผลกระทบในวงกว้างที่สำคัญสัมภาษณ์แล้วไม่ได้หมดหน้าที่เพียงเท่านั้น นักข่าวต้องเอาคำตอบที่ได้มาใช้ทำข่าวต่อไปด้วย ซึ่งการที่นักข่าวจะถามได้ตรงประเด็นและคมที่สุด ใช้ประโยชน์กับข่าวได้มากที่สุดนั้น มีพื้นฐานมาจากการเตรียมตัวหาภูมิหลังของเรื่อง ตรงนี้ นักข่าวที่ประสบการณ์สูงๆ หรือสัมภาษณ์ได้อย่างมีอาชีพจะมีตรงนี้มาก

“สถานการณ์มันจะบอกว่าจะสัมภาษณ์ยังไง บางเรื่องอยู่ในกระบวนการ อยู่ระหว่างการแก้ไข ยังไม่รู้ผล ก็อย่าไปถามว่าผลจะออกมาเป็นยังไง ถ้าจะถามก็ถามว่าถ้าผลออกมาในแนวทางนี้ จะต้องเตรียมการอะไรต่อไปหรือเปล่า หรือถ้าผลออกมาอีกทาง จะมีคนได้รับผลกระทบนะ วางแผนไว้หรือยัง แต่เป็นการไปทำข่าวเรื่องที่สรุปกันแน่นอนแล้ว เขายืนยันแล้วว่าจะทำยังไง ก็อย่าไปซ้ำซาก ไปติดตามแง่มุมที่จะตามมาดีกว่า คือข่าวที่ัวต้องมุ่งประเด็นหลัก ถามทีเดียวถามให้ชัด ถามที่มันdefiniteที่สุด

(พิชัย วาสนาส่ง, สัมภาษณ์ 16 ธันวาคม 2540)

“เราจะไปสัมภาษณ์สิ่งที่เป็นข้อมูลใหม่ๆ เรายังไม่รู้ หรือรู้แต่ยังไม่พอ แต่ต้องทำการบ้านไปเยอะๆ ให้รู้เรื่องความเป็นมาของสิ่งที่เราจะถาม ถ้าสัมภาษณ์ไม่คุ้ม หรือฟังแถลงข่าว ก็อย่าไปถามอยู่คนเดียว หาประเด็นที่น่าสนใจที่สุดไว้ซัก 2-3 ประเด็นก็พอ ได้โอกาสก็ถาม ไม่น่าใจก็ซักได้ แต่ถ้าไม่ชัดอยู่ดี ไม่ต้องไปเข้าซี นั้นแสดงว่าประเด็นนี้ต้องมีอะไรแล้ว ไปเจาะทางอื่นต่อ ส่วนที่ไปสัมภาษณ์ตัวต่อตัว วางแผนวางกลยุทธ์การป้อนคำถามไป จะช่วยได้เยอะ

(บุตรรัตน์ บุตรพรม, สัมภาษณ์ 27 มกราคม 2541)

นอกเหนือจากการสัมภาษณ์แหล่งข่าวแล้ว ทักษะในการหาข่าวอื่นๆ เช่น การค้นคว้าจากเอกสาร การไปลงพื้นที่ การสังเกตการณ์ การใช้สถิติ ฯลฯ ยังเป็นสิ่งจำเป็นในการทำข่าว นักข่าวควรนำไปใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาของข่าวหรือประเภทของข่าว รวมไปถึงสามารถผสมผสานวิธีการต่างๆ เข้าด้วยกัน จะช่วยให้งานออกมามีประสิทธิภาพขึ้น

“เทคนิคในการทำข่าวมีตั้งมากมาย อยู่ที่คุณหยิบอะไรมาใช้กับข่าวอะไร นักข่าว ยิ่งเก่ง จะยิ่งพลิกแพลงมาใช้ได้ บางทีก็ใช้ประกอบกันไป ยิ่งข่าวแบบสืบสวนสอบสวน ข่าวแบบวิเคราะห์ยิ่งต้องใช้เทคนิคให้หลากหลาย จะได้ข้อมูลอย่างทั่วถึง และมันก็เป็น การตรวจสอบความถูกต้องไปในตัวด้วย ที่ควรจะให้นักข่าวใช้เทคนิคพวกนี้มากๆ ที่เป็นพวกรายงานข่าวประจำวันอาจทำยากหน่อย แต่ถ้านักข่าวรู้จักเอาข้อมูลตรงนั้นมาเป็นจุดเริ่มต้น เอาข้อมูลมาร้อยเรียงอย่างเป็นระบบ หาข้อมูลเพิ่มเติม ใช้เทคนิควิธีให้ถูกเรื่องข่าวประจำวัน 3 วัน ก็เอามาทำเป็นข่าววิเคราะห์หัดๆ ได้”

(ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล , สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2540)

“พวกเทคนิควิธีต่างๆ ที่พูดไว้ในตำรามันก็ดีแล้วนะ จะเป็นการสังเกตการณ์ สืบสวนสอบสวน ไขว้จ้ยให้สถิติ โดยรวมแล้วใช้เป็นแนวทางกับการทำงานจริงๆ ได้เลย แต่ที่สำคัญคือต้องรู้จักใช้แต่ละเทคนิคให้ถูกวิธี หรือผสมผสานกันให้ลงตัว ทำข่าวเศรษฐกิจ ไปสัมภาษณ์ขอความคิดเห็น ไปดูเอกสาร ใช้สถิติมาประกอบก็ได้ ทำข่าวอาชญากรรม ก็ต้องใช้การสืบสวนสอบสวนไขว้ใหม่ ซึ่งนักข่าวกับสถานีต้องลงทุนลงแรงในเรื่องภาพข่าวด้วย ส่วนยิ่งถ้าลงพื้นที่ได้ยิ่งดีใหญ่ ข่าวปัญหาสังคม ข่าวคุณภาพชีวิต ก็เหมือนกัน ไปคุยกับชาวบ้าน ไปดูว่าปัญหาจริงๆ มันเกิดขึ้นยังไง ก็ยิ่งใช้เทคนิคได้ตรงกับประเด็น ตรงจุด ข่าวจะยิ่งน่าสนใจ”

(ยุพา เพ็ชรฤทธิ์, สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

4.2) มีทักษะในการนำเสนอข้อมูลที่เสาะหามาได้

จากการศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า ทักษะในส่วนนี้ ทักษะในการเขียนข่าว เป็นทักษะแรกที่เป็นนักข่าวในทุกสื่อ ไม่ใช่แค่เฉพาะนักข่าวโทรทัศน์ ที่จะต้องฝึกฝนให้ชำนาญ เพราะผู้รับจะเข้าใจข่าวนั้นๆ มากน้อยเพียงใด จะขึ้นอยู่กับการสรุปข้อมูลที่มีทั้งหมดของนักข่าว หากนักข่าวหาข้อมูลที่มีคุณภาพมาได้มากมาย แต่ถ่ายทอดไม่ดี ข่าวนั้นจะเหมือนกับเสียเปล่า อย่างไรก็ตาม การเขียนข่าวโทรทัศน์ก็มีลักษณะเฉพาะออกไป เพราะข่าวโทรทัศน์นั้นจะมีข้อจำกัดเรื่องเวลา นักข่าวโทรทัศน์หรือรีพอร์เตอร์จะต้องเป็นนักย่อความที่ดี รู้จักแยกแยะประเด็น และจัดลำดับประเด็นได้ รู้ว่าประเด็นใดสำคัญที่สุด และเสนอประเด็นสำคัญที่สุดก่อน ส่วนประเด็นอื่นๆ ให้พิจารณาให้เหมาะสมกับเวลาในการนำเสนอที่มีไม่มากนัก ที่สำคัญต้องถ่ายทอดเป็นเนื้อความที่ทุกคนทำความเข้าใจได้

“เขียนข่าวต้องจับประเด็นให้ได้ ยิ่งเป็นข่าวโทรทัศน์คุณต้องเป็นนักย่อความตัวเอกเลยละ ตามข่าวมา 3 วัน ก็ต้องเขียนออกมาให้สื่อความให้ได้ภายใน 3-5 นาที อย่างเก่งก็ 10 นาที และก็ต้องเขียนให้คนดูเขาฟังรู้เรื่องด้วย เขียนข่าวเรื่อง IMF อย่าไปคิดว่าคนดูเขาจบเศรษฐศาสตร์ทุกคน เลยเขียนแสดงภูมิใหญ่ ใช้ศัพท์แสงมากเกินจำเป็น นักข่าวที่เขียนข่าวได้ดี คือนักข่าวที่เขียนเรื่องยากๆ ให้เข้าใจได้ ตาสีตาสาดูข่าวของคุณได้

(ดร.สรรพสิริ วิจารณ์, สัมภาษณ์ 24 ธันวาคม 2540)

นอกจากนี้ อีกสิ่งหนึ่งที่นักข่าวต้องคำนึงถึงในการเขียนข่าว คือต้องเขียนข่าวให้เหมาะสมกับข่าวแต่ละประเภท และเขียนให้มีความสัมพันธ์กับภาพข่าว

“คือข่าวโทรทัศน์จะมีทั้งข่าวที่ภาพข่าวเป็นตัวนำเนื้อหา อย่างข่าวกีฬา คนจะอยากดูภาพการแข่งขันมากกว่า ฟังข้อมูลบ้างเฉพาะที่สำคัญ แล้วก็ข่าวที่เนื้อหาเป็นตัวนำภาพ เช่น ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวการเมือง คือข้อมูลต้องอาศัยการบรรยายเป็นหลัก หรือบางข่าวก็ทั้งภาพและข้อมูลไปพร้อมๆ กัน เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวอุบัติเหตุ ตรงนี้ในการเขียนข่าว นักข่าวต้องตีให้แตก ดูทั้งข้อมูลดูทั้งภาพข่าว แล้วเขียนเชื่อมโยงภาพกับข่าวให้เหมาะสมให้ง่ายต่อการนำไปตัดต่อนำไปออกอากาศ”

(บุตรรัตน์ บุตรพรม, สัมภาษณ์ 27 มกราคม 2541)

และนอกจากการมีทักษะความเชี่ยวชาญในการเขียนข่าวเพื่อนำเสนอข้อมูลที่มีประสิทธิภาพแล้ว นักข่าวยังต้องสนใจพัฒนาความสามารถในการนำเสนอข่าวในรูปแบบอื่นๆ ด้วย เช่น ทักษะความสามารถในการอ่านข่าว การลงเสียง โดยเฉพาะทักษะการรายงานข่าวนอกสถานที่ (Stand up reporting) เป็นทักษะในการนำเสนอที่จำเป็นมากขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากมีความเจริญก้าวหน้าในการถ่ายทอดสัญญาณจากสถานที่ต่างๆ มากขึ้น นักข่าวโทรทัศน์ที่ปฏิบัติงานอยู่ภายนอกจะมีโอกาสรายงานข่าวกลับมายังห้องส่งโดยตรงตลอดเวลา ดังนั้นนักข่าวจะหลีกเลี่ยงการนำเสนอภาพและเสียงของตัวเองไปไม่ได้

“...นักข่าวต้องฝึกฝนการอ่านออกเสียงภาษาไทยให้ชัดเจน ถูกต้อง พัฒนาบุคลิกท่าทางให้น่าเชื่อถือ ที่สำคัญต้องแสดงออกอย่างมั่นใจ ซึ่งผลดีของการรายงานข่าวเองอ่านข่าวเอง คือนักข่าวจะรู้จังหวะของประเด็นและจังหวะของภาพที่ตนเป็นคนหาทั้งหมด”

(ดร.สรรพสิริ วิริยะศิริ, สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2540)

“การรายงานแบบ Stand up report จะเป็นประโยชน์มาก ถ้านักข่าวใช้ทักษะนี้ อย่างถูกจังหวะ ซึ่งหลักง่ายๆ ของเทคนิคนี้ คือ อย่าโผล่มาโดยไม่จำเป็น โผล่ออกมาก็ต้องโผล่ออกมาพร้อมข้อมูลที่น่าสนใจ เช่น สิ่งของที่เป็นพยานวัตถุ บุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ อย่าโผล่มาแบบไม่มีปีไม่มีขลุ่ย และถ้าภาพข่าวมันใช้อธิบายข่าวได้ไม่หมด นั่นต้องโผล่มาเลย หรือไม่ถ้าอยู่ในข่าวที่มีการระบุสถานที่ จะโผล่มายืนยันว่าเราได้ไปอยู่ในเหตุการณ์นั้นจริงๆ ก็ได้ รวมทั้งใช้เป็นจังหวะเชื่อมเรื่องราวที่มีมากกว่าหนึ่งประเด็น หรือใช้สรุปเหตุการณ์ตอนท้าย”

(ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล, สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2540)

ทักษะความเชี่ยวชาญในการใช้ภาพและเสียงในการนำเสนอข่าว

เป็นอีกทักษะที่แยกออกมาเฉพาะกับสื่อโทรทัศน์ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้เห็นว่า สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่นำเสนอทั้งภาพและเสียง ดังนั้น นักข่าวโทรทัศน์ที่ปรับตัวเข้ากับสื่อโทรทัศน์ได้ ที่สำคัญคือต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องภาพและเสียงเป็นอย่างดี และนำภาพและเสียงมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้นทั้งในขั้นตอนของการรวบรวมข้อมูลและขั้นตอนของการนำเสนอข้อมูล นักข่าวโทรทัศน์จะต้องมี “ทักษะความเชี่ยวชาญในการใช้ภาพและเสียงที่เหมาะสมกับสื่อโทรทัศน์”

“นักข่าวโทรทัศน์ต้องทำงานอยู่กับสองอย่าง คือเสียงหรือคำบรรยาย กับภาพ เหตุการณ์ ภาพบุคคล จะทำข่าวโทรทัศน์ นักข่าวต้องรู้จักใช้สิ่งเหล่านี้อย่างถูกต้อง รู้ว่า มันช่วยทำอะไรได้บ้าง นักข่าวโทรทัศน์ไม่ได้ทำงานคนเดียว แต่ทำเป็นทีม เราต้องบอกช่างภาพได้ว่าจะใช้ภาพอย่างไร หรือจะไปเก็บเสียงอะไรมาบ้าง แล้วเอามาใช้”

(ยุพา เพ็ชรฤทธิ์, สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2540)

“.....ใช้ภาพใช้เสียงให้ถูกวิธี ซึ่งการใช้ภาพและเสียงจะแบ่ง 2 ประการใหญ่ๆ คือภาพและเสียงของคุณ คือตัวนักข่าวนั้นแหละ และก็ภาพและเสียงของข่าว

พูดถึงภาพและเสียงของนักข่าวก่อน ภาพของนักข่าวต้องดูดี ดูน่าเชื่อถือทั้งการแสดงออกและบุคลิก นักข่าวโทรทัศน์เสียงไม่ได้ที่จะไม่ลั่นจนจะอิดเอื้อนไม่ได้ ฉะนั้นคุณต้องดูดีมากที่สุดทุกครั้งที่ไมล์ เสียงของคุณก็เหมือนกัน น้ำเสียงอาจไม่ต้องดีมาก แต่จะต้องรายงานข่าวได้ ลงเสียงได้อย่างชัดเจน พูดชัดถ้อยชัดคำ มีการจัดระบบเรื่องราวที่จะพูดให้ดี

ในส่วนของภาพและเสียงของข่าว เรื่องเสียง ข่าวโทรทัศน์ที่ดีต้องรู้จักใช้เสียงรอบตัวต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ เสียงในเหตุการณ์ เสียงคนวิพากษ์วิจารณ์กันอื้ออึง เสียงธรรมชาติ ฝนตกหนัก จราจรคับคั่ง อย่าไปเน้นเสียงคนพูดเพียงอย่างเดียว ภาพข่าวก็เหมือนกัน ภาพอื่นๆ อีกสารพัดที่เหมาะสมกับเนื้อความ ใช้อธิบายอะไรได้ตั้งเยอะถ้ารู้จักใช้มัน นักข่าวที่ขาดความเข้าใจในจุดนี้หรือปรับตัวเข้ากับมันไม่ได้ ก็ยากที่จะทำข่าวที่ดีได้”

(ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล, สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2540)

ที่สำคัญ ผู้ทรงคุณวุฒิระบุว่านักข่าวโทรทัศน์มืออาชีพต้องมี “ทักษะความเชี่ยวชาญในการการจัดเก็บภาพข่าวและภาพประกอบข่าว” ซึ่งหมายรวมทั้งตัวนักข่าว

และตัวช่างภาพ โดยนักข่าวและช่างภาพต้องรู้ว่าภาพแต่ละภาพนั้นสื่อความหมายได้ไม่น้อย ดังนั้นในการทำงานจึงต้องไม่มองข้ามเรื่องนี้ และหมั่นฝึกฝน วางแผนการใช้ภาพ เพื่อให้ข่าวโทรทัศน์ที่ตนผลิต สมบูรณ์ทั้งภาพและเนื้อหา

“เป้าหมายของการนำเสนอภาพก็เพื่อให้ข่าวนั้นมีน้ำหนัก เพราะคนจะเชื่อในสิ่งที่เขาเห็น โทรทัศน์ให้ตรงนี้ได้ ทำข่าวโทรทัศน์จึงต้องให้ความสนใจกับการเก็บภาพด้วย ช่างภาพอย่าเก็บภาพสะเปะสะปะ นักข่าวก็ต้องรู้ว่าภาพที่เราไปเก็บมามันต้องเอามาใช้ได้ แต่ไม่ใช่เอามาใช้แบบส่งๆ ขอให้คิดทุกครั้งว่าภาพที่จะทำเป็นข่าวมันสื่ออะไรได้บ้าง มีไฟไหม้แถวอนุสาวรีย์ชัยฯ ก็ใช้ภาพบอกได้ว่าไหมที่ไหน นักข่าวไม่ต้องพยายามมาอธิบายหรือกว่าขณะนี้เพลิงยังคงลุกไหม้อยู่ เจ้าหน้าที่ดับเพลิงกำลังเร่งควบคุมไฟภาพที่ถ่ายมากับบอกได้ เอาเวลาไปพูดถึงประเด็นอื่นๆ ดีกว่า....”

“...ถ้าดูข่าวโทรทัศน์กันตอนนี้ จะเห็นว่าภาพมันไม่ช่วยอะไรข่าวเลย ที่วิบูลย์ส่งทีมข่าวตามนายกฯ ขวนไปประชุมเอเปก ผมนั่งดูข่าวแล้วหงุดหงิด เพราะคนอ่านข่าวก็อ่านไป ภาพนายกฯของเราเดินมาที่โต๊ะรับรอง พอจะนั่งก็ถลอกกางเกงก่อน ผมจำภาพนี้แม่นเลย เพราะออกมาให้ดูนายกฯถลอกกางเกงขวนไปวนมาอยู่ 5 ครั้งได้มั้ง คือตรงนี้อาจเถียงว่าเป็น ความรับผิดชอบของคนตัดต่อที่เมืองไทย มันก็มีส่วน แต่มันสำคัญที่ทีมข่าวที่นักข่าวสร้างทางเลือกให้คนตัดเขาแค่ไหน ส่งภาพส่งข่าวกลับมาเฉยๆ ไม่นัดมาบอกว่าใช้ภาพอะไรได้บ้าง มันก็จะเห็นอย่างนี้อยู่ต่อไป เหมือนคนที่ออกไปจ่ายตลาด มันให้ผักมากำเดียว แม่ครัวก็ไม่รู้จะทำยังไง”

(ดร.สรรพสิทธิ์ วิริยะศิริ, สัมภาษณ์ 24 ธันวาคม 2540)

ดังนั้น การใช้ภาพเพื่อนำมาอธิบายเหตุการณ์ต่างๆ นั้น จึงต้องใช้ความพิถีพิถัน วางแผนว่าประเด็นข่าวคืออะไร ภาพอะไรที่เกี่ยวข้อง และจะจัดเก็บอย่างไรให้สื่อความหมาย นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิยังอธิบายถึงการใช้ภาพประกอบข่าวด้วยว่า ข่าวบางประเภทยากที่จะสื่อความหมายโดยตรง นักข่าวสามารถจึงใช้ภาพได้เพียงแคเป็นตัวเสริมเท่านั้น เช่นข่าวที่ต้องอาศัยการบรรยายข้อมูลเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม นักข่าวก็ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของภาพที่นำมาประกอบด้วย ว่าจะต้องมีความใกล้เคียงหรือสอดคล้อง หรือถ้าเป็นไปได้ ให้พยายามใช้ภาพประกอบสร้างความรู้สึกหรือความเข้าใจในเรื่องราวให้มากที่สุด

“คือข่าวหลายข่าวอธิบายกันตรงๆ ไม่ได้ แต่ก็ควรจะใช้ภาพให้มีประโยชน์ที่สุด คือทั้งนักข่าวและช่างภาพ ต้องรู้เรื่องจักรการใช้ภาพเล่าเรื่อง ทำข่าวปัญหาเศรษฐกิจ เด็กต้องออกจากโรงเรียน ไปเก็บภาพเด็กวิ่งไปวิ่งมา ภาพเด็กโบกไม้โบกมือให้กล้อง นั่นคือไป เก็บภาพที่เล่าเรื่องไม่ได้มา แต่ภาพเด็กเกาะรั้วมองดูเด็กคนอื่นเรียนหนังสือ เด็กต้องไปช่วยแม่ขายข้าวแกง ภาพอย่างนี้คือภาพที่เล่าเรื่องได้ และมันช่วยสร้างความรู้สึกได้ด้วย อย่างทำข่าวSexในวัยเรียน ถ่ายในลักษณะห่างๆ ให้เห็นเด็กวัยรุ่นพรอดรักกัน หรือทำอะไรลับๆ ล่อๆ คนดูข่าวก็จะรู้สึกว่ามันมีอะไรที่ไม่ถูกซ่อนอยู่ ตรงนี้จะทำให้ข่าวสื่อสารกับคนดูได้สมบูรณ์”

(บุตรรัตน์ บุตรพรหม, สัมภาษณ์ 27 มกราคม 2541)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่าแนวความคิดเรื่องการใช้ภาพในการสื่อความหมาย ถูกตั้งข้อสงสัยจากผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านว่า หากใช้ภาพเล่าเรื่องมากๆ จะอยู่นอกเหนือความเป็นข่าวหรือไม่ เพราะถึงแม้เป็นภาพที่เกิดจากความเป็นจริง แต่ผู้ทำข่าวนั้นได้ใช้ภาพมาสร้างอารมณ์ความรู้สึกกับคนดูเหมือนภาพยนตร์ด้วย “วิธีการหนึ่ง” ไม่ใช่ปล่อยให้ภาพในข่าวดำเนินไปด้วยตัวมันเอง ซึ่งอาจนำไปสู่ความลำเอียงหรือมีอคติกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้

“ช่างภาพหรือนักข่าวบางคนรู้จักพลิกแพลงภาพ มีเทคนิคทำให้ภาพมันออกมาแล้วสื่อความหมายได้ตามที่ต้องการ อย่างไปทำข่าวแข่งฟุตบอล มีคนมาดูหน่อยหนึ่ง ก็ไปเลือกมุมถ่ายที่ทำให้ดูเหมือนว่าคนมาดูเยอะ คนดูดูแล้วก็เข้าใจไปอีกทาง ตรงนี้ต้องระวัง อย่างนำเทคนิคแบบนี้มาใช้บ่อย โดยเฉพาะเอามาใช้ให้มันผิดเรื่องผิดราว หรือทำร้ายใคร”

(ธรรพสิริ วิจารณ์, สัมภาษณ์ 24 ธันวาคม 2540)

“คือใช้ภาพมาอธิบาย มันเป็นเรื่องที่ดี เพราะสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อของภาพ แต่ไม่อยากจะให้มีเทคนิควิธีอะไรตรงนี้มาก คือให้ภาพเหตุการณ์ที่มันกำลังดำเนินไปจริงๆ จะดีที่สุด อย่างถึงกับไปบีบบ่มกล้องให้ดูเหมือนมีคนมาดูกีฬาเยอะทั้งที่มีอยู่สิบกว่าคน หรือถ่ายเหมือนละคร มี พระเอกผู้ร้าย มันก้าวข้ามขอบเขตของความเป็นข่าวไปแล้ว ตรงนี้ไม่อยากให้อยู่บนความพอเหมาะพอควรมากกว่า อย่าใช้สร้างความเกลียดชัง หรือบิดเบือนเรื่องราว”

(พิชัย วาสนาสง, สัมภาษณ์ 16 ธันวาคม 2540)

จากประเด็นนี้ จะเห็นได้ว่า ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในข้างต้น ได้ให้ความสำคัญในเรื่องทักษะการใช้ภาพสื่อเรื่องราว ควบคู่ไปกับเรื่องวิจรรณญาณของนักข่าว โดยเฉพาะวิจรรณญาณในเรื่องศีลธรรมและจรรยาบรรณ ซึ่งนำไปสู่ข้อสรุปได้ในระดับหนึ่งว่า ผู้ทรงคุณวุฒิได้เรียกร้องให้นักข่าวโทรทัศน์ใช้ภาพในการนำเสนอข่าวด้วยวิจรรณญาณ และจรรยาบรรณให้มากที่สุด การใช้ภาพ ใช้มุมกล้องต่างๆ ใช้เทคนิคต่างๆ ต้องสื่อความหมายหรือเล่าเรื่องราวโดยอยู่บนพื้นฐานของความจริง รวมไปถึงความเป็นกลางและความเป็นธรรม ถ้าภาพที่ปรากฏ คือ “การตอกย้ำความจริง” การใช้ภาพจะเป็นประโยชน์อย่างสูง แต่หากภาพที่ปรากฏเป็น “การบิดเบือนความจริง” ไม่ว่าจะเพื่อประโยชน์ต่อตัวนักข่าว ต่อตัวสถานี หรือต่อกลุ่มบุคคลองค์กรใดๆ การใช้ภาพนั้นๆ ถือได้ว่าผิดหลักจรรยาบรรณ และขาดความเป็นมืออาชีพอย่างชัดเจน

ทั้งนี้อีกประเด็นหนึ่งที่วิเคราะห์ได้จากคำตอบของผู้ทรงคุณวุฒิ คือนักข่าวที่ดีหรือเป็นมืออาชีพนั้น จะต้องมีความเข้าใจในการใช้ภาพ เข้าใจคุณลักษณะที่ดีของภาพ มีรสนิยมในการใช้ภาพ เช่น มีความสามารถในการใช้ภาพสื่อความหมายโดยไม่จำเป็นต้องใช้ภาพที่มีลักษณะรุนแรงหรือหวาดเสียว แต่อาจใช้ภาพที่เรียบง่ายแต่เฉียบคมสื่อความหมายของเรื่องราวได้อย่างชัดเจนกว่า ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบในเรื่องอุดมการณ์ที่นักข่าวพึงยึดถือ ในแง่การใช้เสรีภาพในการนำเสนอข่าวด้วยภาพอย่างเหมาะสม ขณะเดียวกัน นักข่าวที่มีความเป็นมืออาชีพจะต้องแยกแยะการใช้ภาพที่มีความเฉพาะเจาะจงลงไปในบางประการตามประเภทของข่าวได้ เช่น ภาพจากข่าวอาชญากรรมหรือข่าวกีฬา จะสื่อความกับคนดูอย่างตรงไปตรงมามากกว่าภาพข่าวเศรษฐกิจที่อาจจะต้องใช้ความหมายแฝงหรือสัญลักษณ์บางอย่างในการสื่อความกับคนดู

สำหรับอีกประเด็นหนึ่ง ที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้กล่าวไว้คือ นักข่าวโทรทัศน์ควรจะมี ความรู้ความชำนาญในด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการทางโทรทัศน์บ้างพอสมควร ซึ่งจะช่วยให้การทำงานสะดวกขึ้น หรือเป็นประโยชน์ในกรณีฉุกเฉิน เช่น รู้จักอุปกรณ์ต่างๆ สามารถใช้เครื่องมือต่างๆ ได้ เช่น เครื่องตัดต่อภาพ กล้องถ่ายภาพ รู้จักพื้นฐานของการถ่ายทอดสัญญาณ

“จริงๆ แล้วนักข่าวโทรทัศน์อาจจำเป็นต้องรู้ หรือใช้เครื่องมือเครื่องมือนั้นพื้นฐานได้บ้าง แต่คงไม่ถึงขนาดเชี่ยวชาญเทคนิคขั้นสูง และที่เป็นอยู่จริงๆ นักข่าวส่วนใหญ่ มักจะวิ่งอยู่ข้างนอก ไม่ได้เข้ามาทำตรงนี้เท่าไร แต่ที่ควรรู้ไว้บ้าง เพราะไม่รู้ว่าจะจำเป็นขึ้นมาเมื่อไหร่ บางทีออกไปแล้วช่างภาพป่วย เราก็ต้องแบกกล้องถ่ายเอง หรือประสาน

งานกับช่างภาพช่างตัดได้ดีขึ้น คือรู้ข้อจำกัด เอาไปใช้วางแผนการทำงานได้ ที่เป็นสตูป เป็นสตูปข่าว ยิ่งไงก็ตาม ถ้าทำได้ นักข่าวก็ควรไปนั่งอยู่ขณะที่มีการผลิต คอยกำกับ แต่ อาจไม่ได้ลงมือเอง คอยบอกอยู่ข้างๆ เรื่องพวกนี้ งานข่าวโทรทัศน์มักจะแยกออกไปต่างหากเลย อย่างมากช่างภาพก็เป็นคนตัด นักข่าวเลยมีโอกาสน้อย”

(ยุพา เพ็ชรฤทธิ ,สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

“นักข่าวส่วนหนึ่งที่โตมาจากสายช่างภาพหรือเคยทำProductionมาก่อน เขาจะรู้และใช้คล่อง แต่จริงๆแล้ว นักข่าวที่คงไม่จำเป็นต้องรู้ลึกซึ้ง รู้บ้างพอเป็นประโยชน์ เพราะนักข่าวคงไม่มีเวลามาทำตรงนี้จริงๆ ไม่ปฏิเสธนะครับว่ามันดีกว่าถ้ารู้เรื่องพวกนี้ แต่ความเป็นจริง ข่าวที่ดีไม่ได้อยู่ที่เทคนิคดี มันอยู่ที่เนื้อหาเกี่ยวกับการนำเสนอมากกว่า

(บุตริรัตน์ บุตวงพรหม ,สัมภาษณ์ 27 มกราคม 2541)

บทบาทและคุณลักษณะของบุคคลากรอื่นๆ ในงานข่าวโทรทัศน์

สำหรับในเรื่องคุณลักษณะของนักข่าวโทรทัศน์ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าเน้นหนักไปที่ความเป็นมืออาชีพของนักข่าวในความเข้าใจปกติคือบรรดาผู้สื่อข่าว ทั้งที่เป็นหัวหน้าฝ่ายข่าว หัวหน้าสายข่าวต่างๆ และผู้สื่อข่าวภาคสนาม แต่เนื่องจากผู้วิจัยได้กำหนดให้ คำว่า “นักข่าวโทรทัศน์” หมายถึงถึง รีพอร์เตอร์ ช่างภาพ และผู้มีหน้าที่ตัดต่อภาพด้วย ดังนั้นเพื่อให้นักศึกษาค้นคว้าตามที่กำหนด ผู้วิจัยจึงได้นำทั้ง 3 หน้าที่มารวมในการศึกษาในแง่คุณลักษณะที่เหมาะสมของแต่ละตำแหน่งด้วย โดยนำไปขอความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้เห็นทั้งลักษณะที่เหมือนและแตกต่างของบุคคลากรใน 3 ตำแหน่งดังกล่าวกับนักข่าวโดยทั่วไปในบริบทของวงการข่าวโทรทัศน์ไทย ซึ่งผลการศึกษาพบว่าจริงๆ แล้วทั้ง 3 ตำแหน่งมีความสำคัญต่องานข่าวโทรทัศน์ไม่น้อยไปกว่านักข่าวหรือผู้สื่อข่าว เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของข่าวโดยตรง แต่ผู้ทรงคุณวุฒิไม่ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างลึกซึ้งนัก จะมีก็เพียงช่างภาพข่าวโทรทัศน์ที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อสรุปไว้พอสมควร อย่างไรก็ตาม สามารถสรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทและคุณลักษณะของบุคคลากรทั้ง 3 ตำแหน่งในประเทศไทยได้พอสังเขปดังนี้ :

1) ช่างภาพข่าวโทรทัศน์

จากการศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ประมวลได้ว่า จริงๆ แล้วช่างภาพข่าวโทรทัศน์มีส่วนสำคัญต่อข่าวมาก เป็นผู้ที่สามารถทำให้ข่าวดีหรือไม่ดี เพราะตามธรรมชาติของสื่อ

โทรทัศน์ภาพและเนื้อหา(เสียง)มีความสำคัญเท่ากัน ซึ่งช่างภาพข่าวโทรทัศน์ที่ตั้นนั้น นอกจากจะต้องรู้เรื่องการใช้อุปกรณ์ต่างๆ อย่างคล่องแคล่วแล้ว ช่างภาพข่าวโทรทัศน์ยังต้องมีคุณลักษณะโดยรวมเช่นเดียวกับนักข่าว เช่น เป็นคนกระตือรือร้น มีข้อสังเกตหลักแหลม เอาจริงเอาจังกับงานด้วย และที่จะขาดไปไม่ได้ ช่างภาพข่าวจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องการสื่อสารด้วยภาพอย่างชัดเจน และนำมาใช้กับข่าวได้อย่างเหมาะสม สามารถใช้ภาพเล่าเรื่องแก่ผู้ชมด้วยอีกส่วนหนึ่ง ดังนั้นช่างภาพข่าวโทรทัศน์จึงต้องมีความรู้ในข่าวแต่ละข่าวพอสมควร อาจไม่ต้องรู้จักเท่านักข่าว แต่ก็ต้องมองเห็นภาพรวมและประเด็นหลักของข่าวออก เพื่อเป็นแนวทางในการเสาะหาภาพมาใช้ อย่างไรก็ตามในประเทศไทย ช่างภาพข่าวโทรทัศน์ยังขาดคุณสมบัติสำคัญเหล่านี้อยู่มาก อาจเป็นเพราะยังไม่มีการศึกษาอบรมช่างภาพข่าวโทรทัศน์โดยตรง ช่างภาพส่วนใหญ่จะเรียนมาทางเทคนิค เช่น ด้านโสตทัศนอุปกรณ์ หรือฝึกใช้กล้องเอง ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาอันกว่าจะมีประสบการณ์และเรียนรู้ความสำคัญของภาพที่มีต่อข่าว

“ช่างภาพข่าวโทรทัศน์ ต้องตระหนักว่าตัวเองก็เป็นนักข่าวคนหนึ่ง ต้องรู้เรื่องข่าวที่ทำอยู่พอสมควร รู้จักแหล่งข่าว รู้ประเด็น ตรงนี้ช่างภาพมักจะไม่สนใจ รับคำสั่งอย่างเดียว ภาพมันก็เลยแข็งๆ หรือไปถ่ายอะไรที่ไม่จำเป็นมา ช่างภาพข่าวที่ดีต้องตีประเด็นของข่าวออกมาเป็นภาพให้ได้ รู้ว่าภาพอะไรใช้เป็น main ของเรื่อง ภาพอะไรจะช่วยอธิบายเรื่องราวได้ดี อีกอย่างที่สำคัญคือช่างภาพข่าวต้องหยั่งรู้ว่าภาพอะไรที่พิเศษ สื่อความกับคนดูได้ทีเดียวรู้เรื่อง เคยเห็นภาพที่ในหลวงก้มลงจับมือคนแก่ไหม นั่นละเอียดมเอามาใช้กันต่อๆ มาได้ตลอด นี่ละเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของคนเป็นช่างภาพข่าวที่ดี”

(พิชัย วาสนาส่ง ,สัมภาษณ์ 16 ธันวาคม 2540)

“ถ้าจะพูดถึงหลักสากลแล้ว ช่างภาพข่าวก็ถือเป็นนักข่าวคนหนึ่ง เพราะช่างภาพรับผิดชอบครึ่งหนึ่งของข่าว ช่างภาพข่าวต้องแม่นในการใช้ภาพเพื่อสื่อความหมายคือถ้าคุณเก่ง รู้ตรงนี้จริง ภาพของคุณจะเป็นประโยชน์กับข่าวมากมายมหาศาล คุณจะช่วยให้ข่าวโทรทัศน์เป็นข่าวโทรทัศน์ ไม่ใช่ภาพไปทางเรื่องไปทาง ขณะเดียวกัน อย่าขี้เกียจ นักข่าวค้นหาข้อมูลอยู่ที่อื่น ตัวเองไม่มีอะไรทำ ก็ไปกวาดตาดหาภาพดีๆ สร้างทางเลือกให้กับการผลิตข่าวมากๆ แล้วก็มีไหวพริบปฏิภาณ รู้เองทำอะไรได้ shotไหนควรเป็นอย่างไร แต่ตอนนี้ในเมืองไทย ช่างภาพยังไม่ถึงจุดนี้ ส่วนหนึ่งยอมเป็นเหมือนลูกน้องนักข่าวโดยสมัครใจ เอาแต่รับคำสั่งอย่างเดียว นักข่าวไม่บอกก็ไม่ทำ ไม่ช่วยคิด ไม่รู้เรื่องอะไรซักอย่าง กับอีกประเภทคือไม่ยอมเป็นลูกน้องนักข่าว คือกับนักข่าว แต่ก็ไม่ได้เด่นใน

เรื่องการทำงาน สำหรับผมนักข่าวกับช่างภาพมีความสำคัญเท่ากัน สถานภาพเท่าเทียมกัน ถ้าจะให้เงินเดือนก็ให้เท่ากัน เพราะถ้าช่างภาพทำได้ดี นั่นหมายถึง เขาใช้ความคิด และแสดงความรับผิดชอบเท่ากับนักข่าว แต่ถ้าคุณภาพไม่ดีอย่างที่ บอก โอกาสของเขาก็ไม่เท่ากับนักข่าว

(ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล,สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2540)

“ช่างภาพไม่ใช่ถ่ายเป็นอย่างเดียว แต่ต้องถ่ายภาพแล้วเอามาใช้ได้ด้วย แต่ตอนนี้ช่างภาพบ้านเรายังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของงานข่าวอยู่มาก ต้องอาศัยการกำกับดูแลจากนักข่าวสูง ช่างภาพข่าวโทรทัศน์ยังมีบทบาทเพียงรับคำสั่งจากผู้สื่อข่าว และมักจะเก็บภาพพื้นๆ เช่น คนเดินไปเดินมา ถ่ายแหล่งข่าวสัมภาษณ์ มาใช้เพื่อประกอบข่าวเท่านั้น มีอยู่ไม่กี่คนที่ถ่ายภาพแล้วเอามาใช้กับข่าวได้อย่างมีประโยชน์จริงๆ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์สูงหรือทำงานมาหลายปี ซึ่งยังมีอยู่ไม่มาก สภาพแบบนี้คงต้องอาศัยเวลา ตอนนี้จะเป็นเด็กๆ ที่เรียนสายเทคนิคมา ไม่ค่อยแตกฉานเรื่องข่าว”

(ยุพา เพ็ชรฤทธิ์ ,สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

2) ไรท์เตอร์

บุตร์รัตน์ บุตรพรม (สัมภาษณ์,27 มกราคม 2541) สรุปว่าในความเป็นจริง ไรท์เตอร์มีลักษณะคล้ายๆ กับรองหัวหน้าสายข่าวนั่นเอง โดยมีหน้าที่หลักคือนำข้อมูลที่นักข่าวภาคสนามส่งเข้ามา มาเขียนเป็นสคริปต์ข่าวสำหรับออกอากาศ ขณะเดียวกันไรท์เตอร์ยังต้องคอยช่วยหัวหน้าสายข่าวในการแจกประเด็นให้แก่นักข่าวภาคสนาม ตรวจสอบข้อมูล หรือทำหน้าที่แทนหัวหน้าข่าวหรือนักข่าวในกรณีจำเป็น ดังนั้น คุณลักษณะสำคัญของไรท์เตอร์จึงไม่มีความแตกต่างจากนักข่าวโดยทั่วไป รวมไปถึงคุณลักษณะที่เหมาะสมต่องานโดยตรงของไรท์เตอร์ คือ การเป็นนักจับประเด็น เป็นนักย่อความที่ดี และมีความเชี่ยวชาญในการเขียนข่าวตามลักษณะของข่าวโทรทัศน์นั้น ก็เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับของนักข่าวโทรทัศน์ทุกคนเช่นกัน

3. เจ้าหน้าที่ตัดต่อภาพข่าว

ตำแหน่งนี้คาบเกี่ยวอยู่ระหว่างนักข่าวกับนักผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งนอกจากจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการใช้เครื่องมือแล้ว ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ

ข่าว และการเล่าเรื่องด้วยภาพ โดยเฉพาะการเรียงร้อยภาพให้สื่อความหมาย ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นไม่น้อย ซึ่งในประเทศไทย คุณลักษณะดังกล่าวก็จำเป็นสำหรับการทำงานในหน้าที่นี้เช่นกัน

“คือถ้ามองมองในแง่หนึ่ง นักข่าวกับช่างภาพเป็นคนมาช่วยกันทำตรงนี้ ก็จะมีคนที่จะใช้ภาพใช้เสียงที่มีอยู่อย่างไรจึงจะดีที่สุด เพราะเป็นคนไปหามาเอง แต่ถ้ามีคือคนติดต่อที่รู้เรื่องข่าวและเรื่องภาพพอๆ กัน ก็จะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ช่วยsupportงานได้มาก ส่วนใหญ่ตำแหน่งนี้จะอยู่ในความดูแลของNews producer ซึ่งต้องเป็นคนที่แม่นทั้งเรื่องการใช้เครื่องมือ การใช้ศิลปะในการเล่าเรื่อง และรู้เรื่องข่าวไม่น้อยไปกว่านักข่าว เขาจะคุมให้พวกติดต่อติดข่าวให้มีคุณภาพ ทำผลงานออกมาได้ดี เจ้าหน้าที่ติดต่อที่ฝึกกันมานานๆ ก็จะมาพัฒนาไปอยู่ตรงนี้ได้ เรื่องนี้คงจะขึ้นอยู่กับองค์กรมากกว่าว่าจะลงทุนแค่ไหน ในเมืองไทยยังเห็นตรงนี้ไม่ชัดเจน เพราะหลายสถานีหัวหน้าสายข่าวนั้นแหละจะเป็นคนมากอยุ่ดูแลที่ทราบ ITVเป็นแห่งหนึ่งที่ใช้News producer อย่างชัดเจน ส่วนที่อื่นๆ ไม่แน่ใจมันดีแน่ ถ้ามีฝ่ายผลิตที่ครบเครื่องทุกเรื่อง แต่ระบบของแต่ละแห่งมันต้องเอื้อ”

(ยุพา เพ็ชรฤทธิ์, สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2541)

ทั้งนี้ หลังจากผู้วิจัยได้นำเสนอทั้งในส่วนของข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมแนวคิดจากเอกสารและการสัมภาษณ์ครบถ้วนทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดไปประมวลเพื่อสร้างเป็นเกณฑ์สำหรับประเมินภาพสะท้อนความเป็นมืออาชีพของนักข่าวโทรทัศน์ไทย จากตัวผลงานข่าวในชั้นตอนต่อไปของการศึกษา ดังรายละเอียดของเกณฑ์และผลของการนำเกณฑ์ไปใช้ ที่จะกล่าวต่อไปในบทที่ 5